

TEMA BROJA

Koliko je Crna Gora
daleko od EU kada je
riječ o položaju i pravima
osoba sa invaliditetom

INTERVJU
Dekanica
FDES-a
prof. dr
Sonja Bjeletić

ANALIZA
Da li iskreno
želimo u EU ili
trčimo za
novcem i
političarima

IZAZOVI U EU
Evropa
curi po
plinskim
šavovima

OTPREMNINE

Zamislite da u članici EU, preduzeća koja su većinski ili značajnim dijelom u vlasništvu države, godinama posluju sa milionskim gubicima, najavljuju otpuštanje stotina radnika i imaju maglovitu budućnost.

Zamislite da se objelodani da članovi menadžmenta tih istih preduzeća, koji su funkcioneri vladajuće koalicije čije selo ili naselje uredno glasa za vlast, dobiju otpremnine od nekoliko desetina ili stotina hiljada eura.

Zamislite kakva bi bila reakcija, recimo, sindikata u Njemačkoj, studenata u Grčkoj, medija u Britaniji, možda i tužilaštva u Italiji...

Zamislite reakciju većine birača u bilo kojoj članici EU na izborima koji bi uslijedili samo nekoliko mjeseci nakon afera sa otpremninama.

Parlamentarni izbori u Crnoj Gori zakazani su za 29 mart.

Kao razlog za održavanje izbora, Đukanovićev kabinet je naveo potrebu da nova Vlada, Skupština i državne institucije dobiju četvorogodišnji mandat tokom kojeg će se u punom kapacitetu posvetiti izazovima na putu ka EU.

To se ne može lako osporiti, ako se logički gleda dinamika procesa integracija.

Ono zbog čega opravdano možemo staviti pod upitnik taj Vladin razlog za raspisivanje izbora je to što su oni zakazani preko noći, što izborno zakonodavstvo nije usklađeno sa Ustavom, što Ustavni sud čuti u vezi sa tim pitanjem...

Nije evropski ni to što se neće održati u skladu sa međunarodnim standardima. OEBS-ov Biro za demokratiju i ljudska prava (ODIHR) ranije je predložio da se izborno zakonodavstvo u Crnoj Gori izmijeni tako što će jasno razgraničiti državno od partijskog.

ODIHR je sugerisao i da birači unaprijed tačno znaju za koje pojedince će glasati kako bi se izbjeglo da partije, nakon završetka izbora, same određuju pola poslanika koji će ih predstavljati u Skupštini.

Možda bi tada partijski funkcioneri dobro razmislili da li da uzmu otpremnine.

Zamislite kako će većina birača glasati 29. marta.

VŽ.

Dosta posla iz zaštite životne sredine (12. januar) – Crna Gora do 2012. godine treba da uskladi sa zakonodavstvom EU 125 propisa koji se odnose na oblast životne sredine, saopšteno je iz Ministarstva turizma i zaštite životne sredine.

Unaprijediti sistem javnih nabavke (16. januar) – Crna Gora je napredovala u harmonizaciji sistema javnih nabavki sa evropskim standardima, ali je, da bi mogla da upravlja novcem koji se u te svrhe odobrava, neophodno je njegovo dalje unaprijeđenje, ocijenjeno je iz Evropske komisije.

Upitnik možda do juna (19. januar)

– Crnogorska Vlada bi do juna, kada se završava češko predsjedavanje EU, mogla da dobije upitnik Evropske komisije sa oko 4,500 pitanja, kazao je izjavitelj Evropskog parlamenta za Crnu Goru, **Marcello Vernola**. "Što se tiče perspektive dobijanja statusa kandidata za članstvo u EU tokom ove godine, nije moguće da se to dogodi. Crna Gora zasad pravi vrlo dobar napredak u ključnim reformskim oblastima, ali je neophodno konsolidovati vladavinu prava i jačati kapacitete izvršne vlasti", kazao Vernola.

foto: VIJESTI

Marcello Vernola

Ahtisaari posreduje između Hrvatske i Slovenije (23. januar) – Evropska komisija pozvala je **Martija Ahtisaarija**, dobitnika prošlogodišnje Nobelove nagrade za mir, da pomogne u rješavanju graničnog spora između Hrvatske i Slovenije zbog kojeg su blokirani pristupni pregovori Hrvatske Evropskoj uniji. Slovenija je zbog stava da Hrvatska prejeducira granicu u svojim dokumentima koje je proslijedila EU u decembru 2008. godine, blokirala otvaranje i zatvaranje više poglavlja u pristupnim pregovorima Hrvatske sa EU.

Na prvom mjestu ukidanje viza (27. januar) – Poslanik Evropskog parlamenta **Jelko Kacin** rekao je da bi sada Crna Gora trebalo da usmjeri svu snagu na postizanje uslova za viznu liberalizaciju i jačanje administrativnih kapaciteta. On vjeruje da je Crna Gora sposobna dobiti bezvizni režim i prije dobijanja statusa kandidata. Kacin je podvukao da ne treba slijediti primjer Makedonije nego neprestano raditi kako bi umjesto statusa kandidata, Crna Gora dobila i datum za početak pregovora.

U posjeti zbog krize (27. januar) – Predstavnici Evropske komisije **Jose Leandro** i **Antonio Sanchez** boravili su u Crnoj Gori kako bi prikupili podatke o uticaju svjetske krize, mjerama koje se preduzimaju u cilju ublažavanja njenih posljedica, kao i o sektorima privrede koji su jače pogođeni. Iz Ministarstva finansija saopšteno je da su gosti iz Brisela ocijenili da je pristup crnogorske Vlade na eliminisanju negativnih efekata globalne krize i biznis barijera pozitivan.

KOLIKO JE CRNA GORA DALEKO OD EU KADA JE RIJEČ O POLOŽAJU I PRAVIMA OSOBA SA INVALIDITETOM

Potrebno je mnogo više od adaptiranih trotoara

Da li će Evropska unija (EU) skupo kazniti dosadašnju nebrigu Crne Gore prema po-

Piše: Danilo Mihajlović

ložaju i pravima osoba sa invaliditetom (OSI) uskoro će biti jasno – briselske institucije, za razliku od crnogorskih zvaničnika, interesovaće što je država do sada uradila u vezi sa tim pitanjem.

Upitnik koji će Evropska komisija (EK) dostaviti crnogorskim vlastima, sadržaćće, između ostalog, i oko 200 pitanja koja će se direktno ticati položaja osoba sa invaliditetom.

Administracija se, međutim, prema izjavama predstavnika udruženja OSI, neće umoriti pri likom odgovaranja EU jer je Crna Gora počela da pravi tek stidljive korake na tom planu.

Ključni zakoni za funkcionisanje i prava osoba sa invaliditetom se ne donose, tvrde oni, a ovi što su usvojeni su nedorečeni i ne primjenjuju se.

"Parametar demokratičnosti je-

PREDRASUDE – NAJVEĆI NEPRIJATELJ

Predstavnici OSI dodaju da ni zakoni, niti evropska praksa neće pomoći da se predrasude javnosti prema OSI lako prevaziđu.

"Predrasude svakako postoje. Ono što, međutim, mi radimo je svakodnevna medijska kampanja i borba protiv toga", rekao je Miranović.

Crna Gora je, kako tvrdi Denda, "tradicionalnim opterećenjima obremenjeno društvo".

"Predrasude koje imamo prema stvarima koje su nam manje poznate prisutne su u svim oblastima društva, pa osobe sa invaliditetom nijesu izuzetak. Sastavni dio našeg mentalnog sklopa je da imamo mišljenje koje nije utemeljeno na činjenicama", tvrdi on.

Denda je rekao da tome dijelom doprinosi i sam pokret OSI.

"Pokret je izuzetno odgovoran u demontiranju mehanizama na kojima se zapravo temelje te predrasude i nizak nivo svijeti o osobama sa invaliditetom. Organizacije tih lica su to shvatile, preduzele mjere u pravcu razbijanja predrasuda", kazao je on.

Denda je naglasio da je veoma značajan medijski "rat" protiv tih pojava.

"Mediji su postali veliki i koristan partner osoba sa invaliditetom. Zato i vjerujem da ćemo uskoro ubirati plodove te borbe... Taj konglomerat nije laka razumjeti, a kamoli ući u taj lavirint i nositi se sa tim nevidljivim neprijateljem, koji je označen kao svijest građana. Nevidljivi problem je mnogo veći, od ovih svakodnevnih, fizičkih sa kojima se sriječemo svaki dan", rekao je on.

foto VIJESTI

Božidar Denda

dnog društva, između ostalog, mjeri se i po pitanju koliko je to društvo kroz zakonodavstvo i način funkcionisanja institucija sistema obezbjedilo odgovarajući položaj posebno ranjivoj grupaciji građanstva kakva sigurno jesu osobe sa različitim vrstama i stepenom invaliditeta", kazao je za *Evropski puls* predsjednik Saveza slijepih Božidar Denda.

Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, oko 10% građana su osobe sa invaliditetom, što bi značilo da bi u Crnoj Gori trebalo da ima nešto preko 60,000 OSI. Tačan broj, međutim, niko ne zna.

U septembru 2007. godine, za vrijeme mandata premijera Željka Šturanovića, Crna Gora je potpisala najvažniji akt iz te oblasti – Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom.

Iako je od tada prošlo godinu i

foto: VIJESTI

po, Skupština još nije usvojila zakon o ratifikaciji te konvencije.

"Ne samo da nije usvojen zakon o ratifikaciji najvažnijeg akta iz te oblasti, nego je i pitanje kada će to biti. Prema mojim informacijama, takav zakon nije se našao na dnevnom redu Vlade, ali ni resornog ministarstva koje se bavi tim pitanjima. Dok se to ne učini, ta deklarativna volja, izražena potpisivanjem Konvencije, ostaće mrtvo slovo na papiru", kazao je Denda.

Konvencija Ujedinjenih nacija, zapravo, predstavlja ključni dokument kojim se rukovode i sve zemlje EU, donoseći zakone o pravima i potrebama osoba sa invaliditetom.

Da bi barem malo uhvatila korak sa zemljama EU, Crna Gora bi hitno trebala da usvoji niz pravnih akata, poput zakona o sprječavanju diskriminacije po osnovu invalidnosti, sistemski zakon o pravima OSI, te zakon o organizacijama OSI.

"Trenutno ne postoji matični propis koji štiti ljudska prava tih lica, već se ona nalaze u nekoliko različitih zakonskih propisa, poput zakona o dječijoj i socijalnoj zaštiti. U tom tekstu, usvojenom prije tri,

četiri godine, rješenje su loša i puna nedostataka. Takođe, vjerujemo da trenutni okvir u kojem funkcionišu ova udruženja nije dobar. Ne mogu se savezi slijepih i paraplegičara, te organizacija gluvih tretirati kao NVO, kako sada funkcionišu", naveo je Denda.

On je, u tom kontekstu, podsjetio da je prije tri godine počeo sa primjenom Zakon o igrama na sreću, na osnovu kojeg se za orga-

nizacije za osoba sa invaliditetom obezbjeđuje 40% dijela prihoda od igara na sreću.

"To je samo prelazno rješenje, koje djelimično obezbjeđuje potrebe tih osoba. Mi želimo sistemsko rješenje, gdje će se status ovih organizacija jasno i konkretno definisati i na osnovu toga obezbijediti stabilno, redovno budžetsko finansiranje ovih organizacija. Da više ne razmišljaju da li će imati dovoljno sredstava da plate struju i radnu snagu za svih 12 mjeseci", pojasnio je Denda.

Asistent u Udruženju paraplegičara Crne Gore **Nebojša Miranović** tvrdi da je stanje kod OSI veoma loše, ali vjeruje da će biti pozitivnih pomaka.

On je konstatovao da je briga države u praksi na "niskom nivou"

"Tu prije svega mislim na rehabilitaciju osoba sa invaliditetom, zapošljavanje i socijalu. Socijala je ubjedljivo najniža u regionu, ne zadovoljava ni najnužnije potrebe lica sa invaliditetom, tako da je, prema tome, i njihov položaj veoma loš", kazao je Miranović.

On je dodao da se u javnosti, adaptiranjem trotoara, stvorila slika

XENA JOŠ NE MOŽE U KANCELARIJU

Udruženja koja se bave pravima OSI, optužile su gradonačelnika Podgorice **Miomira Mugošu** da je pogazio Zakon, kada je, sredinom decembra, zabranio slijepoj službenici **Marijani Mugoši** da u kancelariju uđe sa svojim obučanim psom vodičem, po imenu **Xena**.

Zakon o kretanju slijepih osoba uz pomoć pasa vodiča usvojen je 4. marta 2008. godine i u njemu piše da je takvoj osobi dozvoljen ulaz u službene prostorije sa psom.

Gradonačelnik Mugoša izjavio je da nigdje ne piše da ona može boraviti "u radnom prostoru" i da joj neće dozvoliti da sa Xenom uđe u kancelarije glavnog grada.

Marijani je, međutim, podrška stigla sa svih strana – počev od istraživača kršenja ljudskih prava **Aleksandra Saše Zekovića**, brojnih NVO i medija, pa do hrvatskog ambasadora u Podgorici **Petra Turčinovića** koji je pozvao da sa Xenom bude gost na večeri i ministra zdravlja **Miodraga Radunovića** koji je kazao da "nam ne trebaju zakoni, ako ih ne poštujemo".

Ombudsman **Šefko Crnovršanin** predložio je gradonačelniku da Marijani obezbijedi posebnu prostoriju u kojoj bi mogla boraviti sa psom.

Razrješenje ovog slučaja je još u toku.

da se puno uradilo za OSI.

"Naprotiv. To je početna faza. Da bi osoba došla do tog trotoara treba da izađe iz zgrade, koja, takođe, treba da bude adaptirana za OSI.", naglasio je Miranović.

On je pozitivnim ocijenio to što je Vlada krajem prošle godine usvojila Nacionalnu strategiju za integraciju OSI.

Koristeći međunarodne pravne akte i domaću regulativu, Vlada u novembru usvaja Strategiju za period od 2008. do 2016. godine i prvi dvogodišnji akcioni plan.

Kod Dende ni taj posao ne uliva previše nade.

"To je previše uopšten dokument... Strategija je dobar okvirni programski akt koji mora da se konkretizuje i operacionalizuje mnogo detaljnije i neposrednije na terenu. Koliko će stvarno biti sprovedeno u djelo zavisi od spremnosti i kvaliteta rješenja iz akcionih planova i budućih zakona" smatra on.

Strategija predstavlja dugoročni

strateški plan djelovanja svih socijalnih aktera u državi, kao budućeg razvijenog građanskog društva, integrisanog u savremene civilizacijske tokove i širu međunarodnu zajednicu.

Navodi se da je glavni cilj tog projekta unaprijeđenje položaja OSI i njihovog uključivanje u sve oblasti društva na ravnopravnoj osnovi.

Denda tvrdi da za lošu primjenu usvojenih akata ne treba kriviti samo jednu stranu, već da je to odgovornost kompletnog društva.

"Aktivizam nedostaje svima. Pokret OSI trebao bi, u saradnji sa nevladinim sektorom, međunarodnim organizacijama, dipolomatskim korom i građanima da insistira kod vlasti na dosljednoj i efikasnoj primjeni propisa. Mislim da je to bila poruka i direktora direktorata za zapadni Balkan **Pierra Mirela**. To je važno, ne samo zbog osoba sa invaliditetom, već zbog društva u cjelini, zbog Crne Gore", rekao je Denda.

On je ocijenio da je dobro što se, usvajanjem pojedinih akata, krenulo sa mrtve tačke, ali da je loše što se ti akti još ne primjenjuju.

"Napravljen je pomak činjenicom da je u prošloj godini usvojeno nekoliko propisa koji su od vitalnog značaja za osobe sa invaliditetom. Na primjer, do usvajanja Zakona o radnom osposobljavanju i zapošljavanju OSI nije postojao nijedan akt kojim bi se efikasno osigurala prava tih osoba na otvorenom tržištu rada", kazao je on.

Problem je, međutim, što se ni taj zakon ne poštuje.

"Iako je usvojen tokom prošlog ljeta, taj zakon nije stupio na snagu zato što u međuvremenu nijesu donešena podzakonska akta i pravilnici koji treba da konkretizuju njegovu primjenu", rekao je Denda.

Sličan zakon usvojen je i u zemljama u regionu.

Autor je novinar dnevnog lista "Vijesti"

DALEKO JE KINA

Koliko pojedine države pridaju važnosti položaju OSI najbolje svjedoči primjer Kine.

U Kini trenutno ima 148 srednjih stručnih škola za osoba sa invaliditetom, a udruženja osoba sa invaliditetom na raznim nivoima organizuju oko 2,000 institucija za obuku OSI.

Kinesko udruženje OSI saopštilo je da će ta zemlja i Italija tokom sljedeće dvije godine zajedno obući oko 80 kineskih učitelja za obrazovanje OSI.

Kako je navedeno, italijanska strana će u ovaj projekt investirati 660,000 eura, a italijanski stručnjaci će upoznati kineske kolege sa svojim načinima vaspitanja, vaspitnim sistemom, obrazovanjem studenata, usmjeravanjem zapošljavanja, kao i psihološkim stanjem osoba sa invaliditetom.

Osim toga, dvije strane će zajedno istraživati i odrediti sadržaje za obuku učitelja stručnog obrazovanja osoba sa invaliditetom.

KOJE PORUKE ŠALJU ISTRAŽIVANJA O "EVROPSKOM RASPOLOŽENJU" VEĆINE GRAĐANA CRNE GORE

Trka za parama i liderima

Da li su građani Crne Gore svjesni zašto zapravo žele svoju državu kao članicu Evropske

Piše: **Nedeljko Rudović**

unije (EU) ili slijepo slijede političke parole? Da li bi, da su vodeće stranke u Crnoj Gori zagovornice ulaska u uniju sa Rusijom i Bjelorusijom, Osetijom i Abhazijom, takođe veći raspoloženje u Crnoj Gori bilo za takvu integraciju? Da li uopšte u Crnoj Gori postoji svijest o tome što su evropske vrijednosti i što sa sobom nosi evropska integracija?

Ova se pitanja nameću nakon što se uporedi nekoliko istraživanja javnog mnjenja sprovedenih krajem prošle godine i koja bi mogla da nametnu zaključak da je jedini i najvažniji cilj ulaska u EU veći životni standard. S druge strane, vladavina prava i uređena država jednakih šansi za sve, u kojoj ne postoje privilegovani, nalaze se pri samom dnu ljestvice prioriteta prosječnog crnogorskog građanina.

Prema istraživanju Evropskog pokreta u Crnoj Gori za 53,5% građana Crne Gore najvažniji razlog za pridruživanje EU je očekivanje boljeg životnog standarda, a onda slijede: Integracije, povezivanje sa članicama EU – 9,6%, Ukidanje granica, putovanje bez granica – 9,3%, Jačanje ekonomije – 6,8%, Da bi postali pravno uređena država

– 4,3%..., Zbog tržišta rada, lakše do posla – 1,4%.

Ovo bi moglo da znači da se u Crnoj Gori EU dominantno shvata kao obećana zemlja. Ako se, recimo, pogledaju primjeri Bugarske i Rumunije, onda proizilazi da građani Crne Gore nijesu dovoljno informisani s obzirom da je, na primjer, u Bugarskoj, koja je već dvije godine članica EU, prosječna plata niža nego u Crnoj Gori. Primjeri Irske, Španije, Portugalije, Grčke, pribaltičkih i zemalja centralne i istočne Evrope nesporno pokazuju da se standard u tim zemljama popravio nakon pristu-

"Evropske vrijednosti" za sada ne stanuju u Crnoj Gori, ni kao praksa, pa čak ni kao cilj, osim na nivou proklamacije

panja Uniji, ali se takođe mnogo toga drugog promijenilo. A najvažnija novina je da su to postale zemlje u kojima sudovi presuđuju po zakonu, a ne po naredbi moćnika, u kojima postoji tržišna privreda i zaštita konkurencije, a ne monopoli koje drže krugovi bliski vlasti, u kojima korupcija nailazi na osudu i u kojima šansu da doprinesu svojoj zajednici, preko opštinskih ili državnih struktura, imaju profesionalci, a ne samo pripadnici vladajućih stranaka.

Međutim, sve te "evropske vrijednosti" za sada ne stanuju u Crnoj Gori, ni kao praksa, pa čak ni kao cilj, osim na nivou proklamacije. To se jasno vidi iz istraživanje ugledne svjetske agencije Galup koje je pokazalo da više nego u drugim zemljama iz okruženja, u Crnoj Gori građani smatraju da je prihvatljivo davanje mita, korištenje veza ili uti-

caja da bi se završio posao.

Galupovo istraživanje ustanovilo je da većina ispitanika sa zapadnog Balkana smatra da je korupcija neprihvatljiv fenomen, osim u Crnoj Gori gdje više ispitanika smatra da je korupcija prihvatljiva, korištenje uticaja ili veza posebno se smatra normalnim, dok većina nalazi da je to prihvatljivo da bi se dobila bolja njega u bolnici.

Tako je 53% anketiranih odgovorilo da je prihvatljivo upotrijebiti vezu za bolji tretman u bolnici, 39% dalo bi manji poklon, a 31% novac. Da bi upisali dijete u dobru školu, 48% anketiranih spremno je da

upotrijebi vezu, 33 % da da poklon, a 27% novac.

Kada bi se sada, na osnovu ovih podataka, napravio sada presjek prosječnog crnogorskog zagovornika evropske integracije, onda bi vjerovatno dobili politički povoljnog glasača koji upija sve što mu kažu njegovi politički lideri i koji nije naročito spreman da mijenja svoje navike, te koji je više spreman da se navikava na devijacije u društvu i traži svoje mjesto pod okriljem centara moći, nego da se pobuni.

A na pitanje koliko su u Crnoj Gori zaista prisutne evropske vrijednosti možda najbolji odgovor daje podatak iz Galupovog istraživanja po kojem Crnogorci i dalje najviše simpatija gaje prema zemlji u kojoj demokratija postoji samo na papiru. Tako je kao prijatelja među velikim silama najviše građana Crne Gore prepoznalo Rusiju (47,8%).

PROF. DR SONJA BJELETIĆ O POSLJEDICAMA GLOBALNE EKONOMSKE KRIZE NA EVROPSKE INTEGRACIJE

Kriza jača euroskepticizam

Dekanica Fakulteta za državne i evropske studije prof. dr **Sonja Bjelečić** ocijenila je da bi globalna ekonomska kriza mogla usporiti evropske integracije zapadnog Balkana i Crne Gore.

"Ekonomska kriza svakako će se reflektovati na redoslijed prioriteta Evropske unije. U principu, kada je neka zemlja u ekonomskoj krizi, onda je njen prioritet ekonomija. Članice EU već su ozbiljno uzdrmane globalnom ekonomskom krizom, a svi analitičari tvrde da će dodatne negativne posljedice tek uslijediti. To će osnažiti euroskepticizam unutar EU što ne ide u prilog ekspanziji EU. Uostalom, euroskepticizma ima i u zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima za članstvo koji se, po pravilu, u uslovima rastuće krize uvećava", kazala je ona u razgovoru za *Evropski puls*.

Na drugoj strani, dodala je ona, ostaje činjenica da je

Sonja Bjelečić

jekata i programa. Za to imamo na pretek primjera iz neposredne prošlosti i sadašnjosti".

● Da li evropska integracija može biti potisnuta u drugi plan i od strane crnogorskih vlasti jer bi im, umjesto usvajanja i prim-

cesa približavanja s ciljem konačnog ulaska u EU.

Međutim, kao i na strani EU, i na strani Crne Gore kriza će nametnuti prioritetne zadatke, kao što je očuvanje ekonomske, političke i socijalne stabilnosti.

Napomenula bih i da će posljedice krize i reakcija na nju pojedinih, kako razvijenih tako i nerazvijenih zemalja, uključujući i zemlje zapadnog Balkana zavisiti od stepena i kvaliteta integracija i mjera zvanične politike tih zemalja i njenih institucija.

● Evropska komisija je u svom posljednjem Izvještaju o napretku Crne Gore uglavnom u pozitivnom svijetlu govorila o napretku u oblasti ekonomije. Na drugoj strani, u crnogorskoj javnosti se mogu čuti kritički osvrti u smislu da postoje monopoli, da naši proizvodi nijesu dovoljno konkurentni, da postoji korupcija u administraciji... Kako Vi gledate na trenutno stanje crnogorske ekonomije?

Kada je riječ o ocjenama Evropske komisije samo bih rekla – to je diplomatija. Treba biti pozitivan i samo pozitivan.

Naša ekonomija je problematično struktuirana sa svakog aspekta.

Pogledajte samo koja su dva stuba naše ekonomije – proizvodnja aluminijuma i turizam koji su direktno uvožno zavisni.

Naša privreda je veoma ranjiva zbog direktne zavisnosti od uvoza.

Na uvoz ne mora da se gleda

Kada je neka zemlja u ekonomskoj krizi, onda je njen prioritet ekonomija. Članice EU već su ozbiljno uzdrmane globalnom ekonomskom krizom, a svi analitičari tvrde da će dodatne negativne posljedice tek uslijediti. To će osnažiti euroskepticizam unutar EU što ne ide u prilog ekspanziji Unije. Uostalom, euroskepticizma ima i u zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima za članstvo koji se, po pravilu, u uslovima rastuće krize uvećava

osnovno za priključenje EU ispunjenje uslova za zemlje kandidate, odnosno potencijalne kandidate.

"Ispunjenje tih uslova biće dobrim dijelom uslovljeno krizom. Kriza nikada nije prilika za relizaciju velikih, ozbiljnih pro-

jene evropskog zakonodavstva, na prvom mjestu bilo očuvanje ekonomske i socijalne stabilnosti?

Mislim da se zvanična vlast Crne Gore, u skladu sa preuzetim obavezama iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, neće opredijeliti za usporavanje pro-

kao na nešto negativno ako je on u funkciji razvoja, ali to kod nas nije slučaj.

● Koji su, prema Vašem mišljenju, glavni razlozi zbog kojih u Crnoj Gori nema više investicija iz članica EU?

Za to postoji postoji više razloga.

Može da bude to što su članice EU tradicionalno orijentisane prema nekim drugim lokalitetima kao što je obala Španije, jug Francuske....

Treba imati u vidu da gro kapitala ide između velikih zemlja. Da bi te zemlje, koje su generalno dosta uzdržane kada treba ulagati vani, investirale kod nas, potrebna je politička i ekonomska stabilnost, a ovo je zemlja gdje dosta toga nije sređeno.

Na osnovu indikatora oficijelnih struktura, evropski investitori se opredjeljuju gdje da ulažu

Ruski kapital ovdje je došao iz onih istih razloga zbog kojih nije bilo investicija sa Zapada

svoj novac. Oficijalne strukture evropskih institucija identifikovale su naše nedostatke – korup-

Zgrada fakulteta za državne i evropske studije

cija, nepotizam, nedostatak vladavine prava...

Takođe, velika ekspanzija ruskog kapitala, kao trend, mogla

san po Crnu Goru u smislu usporavanja evropskih integracija?

Ruski kapital ovdje je došao iz onih istih razloga zbog kojih nije bilo investicija sa Zapada.

On je ovdje vidio samo pogodno tlo, kao izraz realnog stanja dvije zemlje u tranziciji, jedne velike i jedne male.

Pitanje da li je ruski kapital opasan u smislu usporavanja evropske integracije Crne Gore je kontraverzno.

Ruski kapital morate vezati za realno stanje i *de facto* status te zemlje. To je zemlja u ekonomskoj ekspanziji, postaje sve relevantnija na svjetskoj mapi... Recimo, cijela Evropa je energetska zavisna od Rusije.

Odgovorila bih da je za evropske integracije opasan i naš kapital, ako nemate sreden sistem, vladavinu prava, institucije koje funkcionišu...

V. ŽUGIĆ

PREVIŠE POLITIKE U OBRAZOVANJU

● EU pridaje veliki značaj obrazovanju. Sa pozicije dekanice, što mislite koji su glavni problemi našeg obrazovanja?

Problem broj jedan jeste kvalitet obrazovanja, a ništa manji problem ne predstavlja ni činjenica da se mala sredstva ulažu u obrazovanje.

Jednostavno, za kvalitet je potreban novac.

Naša stvarna razvojna šansa je znanje. Ono može da nadomjesti mnoge nedostatke ove zemlje, počev od njene veličine, pa redom.

● Kako u EU gledaju na naše visoko obrazovanje?

Ministarska evropska komisija svake dvije godine revidira ocjene o obrazovanju. Tačno se zna što su naši problemi. Oni su identifikovali nedopustivo visok stepen ispolitizovanosti obrazovanja i to što nemamo izoštrene kriterijume, gdje je akcenat stavljen na stručnost i etičnost.

Ideja Evrope

Na odnos prema različitom i drugačijem, kao o pitanju koja se tiče političkog života i

Piše: Vladimir Pavićević

njegovog razvoja, po prvi put nailazimo kod antičkih Grka, koji nam svojim mitovima dočaravaju razmišljanja o različitim pojavama, pa i o tome otkud termin Evropa kao oznaka određenog geografskog područja. Neke vrijednosti na kojima pojam Evrope grade Grci u periodu prije **Hrista** sačuvane su i danas. Stoga nam je važna povezanost mita i evropske ideje. Ako se držimo mita, a forma mita je priča, onda čitaocu može biti zanimljivo istražiti kako je starim Grcima upravo kroz priču podmetnut naziv Evropa.

Priča kaže da je **Evropa** bila kći feničanskog kralja **Agenora** i miljenica vrhovnog boga **Zevsa**. Evropa se često igrala na obali mora. Jednoga dana, dok je brala cvijeće, privukla je na sebe Zevsovu pažnju. Otac bogova se strasno zaljubio u Evropu i, da bi joj se približio, preobrazio se u lijepog,

Od trenutka kada je termin Evropa prvi put vezan za određenu teritoriju, za nečiju zemlju, za jasno omeđen prostor bilo je jasno da se njime povezuju različite tradicije i vrijednosti

bijelog bika, koji je odisao mirisom ruža i šafrana. Djevojka je bez straha pristupila lijepoj životinji i počela nježno da je miluje, a zatim se, sa kotaricom cvijeća u rukama, popela na leđa krotke životinje.

Tada je bik jurnuo u more sa svojim plijenom i udaljio se od feničanske obale. U pratnji **Posejdona**, **Amfitrite** i **Afrodite**, kao i **Nereida**, koje su pjevale

svatovske pjesme, Zevs je prenio Evropu na ostrvo Krit. U Diktejskoj pećini, Zevs se, pod platanima, sjedinio sa svojom miljenicom, koja mu je kasnije rodila trojicu sinova – **Minoja**, **Sarpedona** i **Radamanta**. Da bi ovjekovječio ovu ljubav, otac bogova je naredio da kritski platan nikad ne gube svoje lišće i da dio svijeta kojem pripada ostrvo Krit nosi ime njegove miljenice Evrope.

Sadržina ovog mita usmjerava nas ka ideji da je nazivom Evropa u doba antike označavan onaj dio svijeta koji su naseljavali Grci, ali ne i varvari. Ime kćeri feničanskog kralja Agenora korišćeno je da napravi jasnu distinkciju između razboritih Grka koji su nastojali da svjesno i autonomno urede politički život u svojim zajednicama i varvara koji su svog gospodara i dalje gledali kao Božjeg izaslanika, a koji

Priča kaže da je Evropa bila kći feničanskog kralja Agenora i miljenica vrhovnog boga Zevsa

zbog božanskog porijekla svoje moći ne treba da bude izložen suprotstavljanjima i kritici.

Ali, ova priča nam otkriva važnije saznanje. Od trenutka kada je termin Evropa prvi put vezan za određenu teritoriju, za nečiju zemlju, za jasno omeđen prostor bilo je jasno da se njime povezuju različite tradicije i vri-

jednosti. Simboličko sjedinjavanje feničanske princeze, po kojoj će evropski kontinent dobiti ime, i vrhovnog boga kod Grka zauvijek je determinisalo evropsku heteroglosiju. Još tada je Evropa svoje granice ostavila otvorene za uticaje sa istoka kao što je odlučno gradila i svoje autentične vrijednosti.

U samim začecima, Evropa je činila onaj deo svijeta koji se od ostat-

ka razlikovao civilizovanošću njenoga stanovništva, velikim dometima u različitim naučnim disciplinama, te posebnim stilom života koji je omogućio da evropocentrizam postane dominantna u političkim razmišljanjima u epohama koje su uslijedile.

Dosljedno poštovanje sadržine mitske priče otkriva nam polje koje

skriva simboličku ravan razvoja evropskog duha i ideje Evrope. No, valjano bavljenje određenim pitanjem podrazumijeva korišćenje realnijih i ukoliko je moguće faktografskih elemenata. Oni nas, kada se tiče korijena imena Evropa, upućuju na to da se ona razvijala u odnosu na drugi entitet, mnogo veći i bogatiji. Azijski kontinent je predstavljao prostor u odnosu na koji je Evropa gradila svoj identitet, a koji je u svom okrilju njegovao civilizacije naspram kojih je Evropa predstavljala običnu periferiju. Otud ne čudi što autentični korijen svoga imena Evropa pozajmljuje upravo od drugih, od Arapa čiji termin **ereb** označava zemlju zalazećeg Sunca, a zapravo samo zapadni dio evroazijske kopnene mase.

Ovaj izvor otkriva nam da ideja Evrope svoje ishodište nalazi u vremenu u kojem se Evropa ogledala u drugom, većem, snažnijem. Ona je u odrazu

svoga uzora uspijevala da vidi pogreške i nedostatke izvornog lika i insistiranjem na različitostima uspjela sebe da učini drugačijom i plodnijom.

Evropa se razvijala i rasla, prihvatala nove teritorije i drugačije narode, sve dok taj pohod nije bio limitiran prirodnim limesom: morima na sjeveru, zapadu i jugu, te planinom Ural na istoku. Pravni sistem Rimske imperije omogućio je da evropski kontinent bude integrisan jedinstvenim sklopom pravnih normi kojim se upravljalo iz jednog centra. Nestankom imperije nestaje i ideja o jedinstvenom političkom prostoru. Ona zamire sve do pojave Franaka koji koristeći se i silom nastoje učiniti da evropski narodi budu vođeni jednom idejom i jednim vladarom. Upravo u tom periodu prepoznajemo rađanje ideje Evrope kao sasvim artikulisane i prepoznatljive. Iz nje će kasniji autori crpiti nadahnuće za razmišljanja o njenom razvoju.

Tako nam **William Penn** krajem XVII v. nudi ideje koje podupiru tezu o sadašnjem i budućem miru u Evropi. Razmišljanja o miru krasila su sve kasnije rasprave o razvoju evropskog kontinenta budući da je on obuhvatao toliko različite načine življenja da su razlike nekada postajale nepomirljive, a nepomirljivosti su vodile ka sukobima. Svjedočanstva koja upućuju na mir kao bazičnu kategoriju kojom se bave autori govore da su periodi mira zapravo bili kratki. Opat **Abbe de Saint Pierre** početkom XVIII v. piše o trajnom miru među evropskim narodima, a **Kant** se nakon toga bavi pretpostavkama za stvaranje vječnog mira.

Između dva rata idejom Evrope naročito se bavio austrijski grof **Coudenhove Kalergi** koji je osnovao Panevropski pokret, čija je misija bila stvaranje evropske države u kojoj će formula *in pluribus unum*, već iskorišćena u američkom eksperimentu, biti realizovana i u Evropi. Mimo njega, tadašnji državnici, **Brijan** i **Stresemann**, predlagali su formiranje evropske federacije, ali su ih događaji nenaklonjeni integrisanju evropskog kontinenta omeli u pokušaju da realizuju plan. Početkom

Brisel

četrdesetih godina XX v. dešavala se najveća svjetska nesreća ikada zabilježena – Drugi svjetski rat. Njegove posljedice bile su katastrofalne. Evropski gradovi bili su razoreni, ekonomija uništena, ljudi su umirali od gladi, život je tekao u znaku opšteg beznađa.

Period nakon okončanja rata nije nosio bilo kakav optimizam. U proljeće 1950. g. činilo se da se Evropa nalazi na svom istorijskom zalasku. Jedan rat zamijenjen je drugim. Sa početkom Hladnog rata, opasnost od sukoba istočnog i zapadnog dijela kontinenta nadvila se nad Evropom. Pet godina nakon završetka Drugog svjetskog rata,

ministru spoljnih poslova Francuske, **Robertu Schumanu**, i kancelaru Njemačke, **Konradu Adenaueru**, stvaranje zajednice u oblasti eksploatacije uglja i čelika. Ta zajednica bi bila zasnovana na zajedničkom interesu, a nalazila bi se pod kontrolom nezavisne vlasti. Prijedlog je zvanično iznijela Francuska, 9. maja 1950. g, a toplo su ga prihvatile Njemačka, Italija, Holandija, Belgija i Luksemburg.

Ugovor kojim se osniva prva Evropska zajednica, Evropska zajednica za uglj i čelik (ECSC), potpisan je aprila 1951.g. u Parizu. Ovim ugovorom su otvorena vrata budućim dostignućima u

Šta se moglo učiniti da se izbjegne ponavljanje grešaka iz prošlosti i da se stvore uslovi za trajan mir među dojučerašnjim neprijateljima? Srž problema bio je odnos Njemačke i Francuske

bivši neprijatelji su još uvijek bili daleko od pomirenja.

Šta se moglo učiniti da se izbjegne ponavljanje grešaka iz prošlosti i da se stvore uslovi za trajan mir među dojučerašnjim neprijateljima? Srž problema bio je odnos Njemačke i Francuske. Trebalo je stvoriti kariku koja bi povezala dvije zemlje, ali kariku koja bi okupila i sve ostale slobodne zemlje Evrope, stvarajući tako zajednicu koja bi u Evropi očuvala mir. **Jean Monnet** je bio taj koji je, svojim jedinstvenim pregovaračkim umijećem, predložio

integraciji Evrope. Napredak koji je uslijedio u potonjim godinama doveo je do stvaranja Evropske unije kakvu poznajemo danas. Evropsko zajedništvo se na početku XXI v. suočilo sa novom dilemom. Ova dilema tiče se dubine integracije koju Evropa može da podnese. Time je pitanje sudbine harmoničnog evropskog polja vezano za obim i sadržinu vrijednosti koje evropska društva zaista dijele.

Autor predaje na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Beogradu

Komunikaciona kampanja

Piše: Brano Mandić

Volim seminare. Kao stari puloverista i mizantrop, rado se ušuškam u kakvu sesiju, gledam ljude kako gledaju powerpoint zbilju hotelskog zida na primorju ili planini, zavisno jesu li na tapetu evropske ili atlantske integracije.

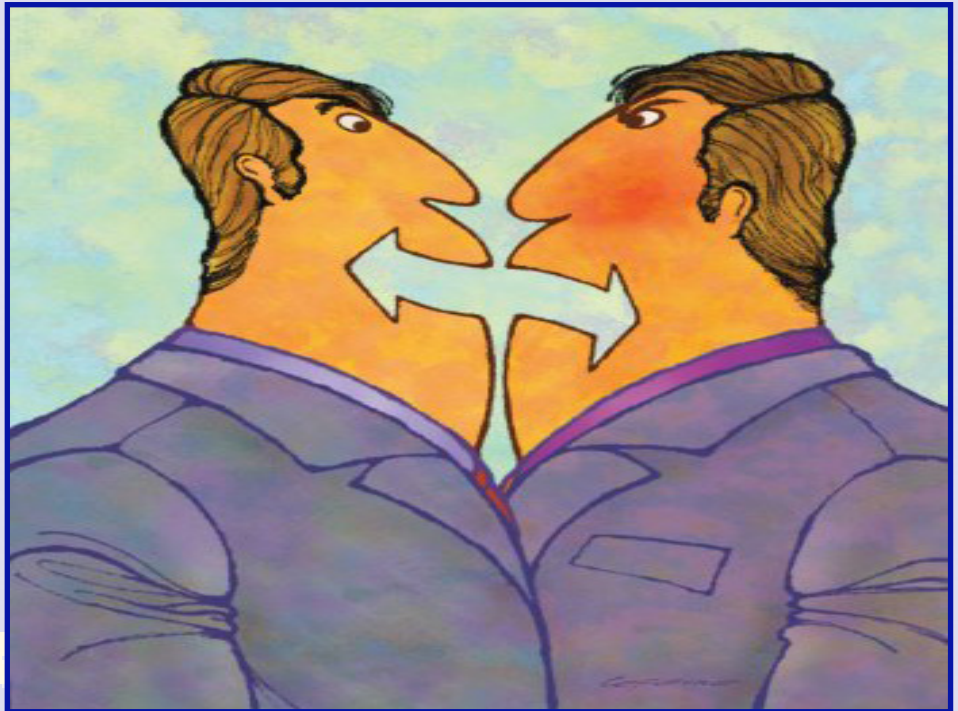
Na seminarima zbijam i šale, što je klasični odbrabeni mehanizam, infantilna regresija nepogriješivo prisutna kada se nađeš među kritičnom masom ukravaćenih pacijenika što citiraju **John Stuart Milla**, **Miodraga Vukovića** ili **Orianu Fallaci**.

Za sve one koji nikada nijesu bili, moram da vam kažem da u hotelima više nema ključeva, sve je na karticu. Ako je staviš pored mobilnog, u zadnji džep, zna da se razmagnetiše, pa moraš da ideš na recepciju i kažeš "ključenzi"... Ukoliko je seminar dio Komunikacione strategije, još bolje – Vlada je odlučila da te edukuje i budi sre-

Kako država objašnjava integracije građanima? Komunikacionom strategijom. Prva je greška što se stvarima daju takva imena. Ako je krajnji cilj da se bude prost i zanimljiv ne krećite u nešto što se zove "komunikaciona strategija"... i ne dovodite Lipku da agituje za NATO dok lijepo ne ispriča što ima od imovine u Crnoj Gori

tan, izabrani čovječe.

Zamišljam lokalne funkcionere Demokratske partije socijalista (DPS) kako pakuju nesesere i kreću na službeni put i ne mogu se dovoljno načuditi što im ništa bolje ne pada na pamet. Izgleda da su seminari, treninzi, kao i treninzi trenera, sa sve flipčartovima i kredama u boji, jedini način. Onda se vratiš u se(d)lo, okačiš diplomu ispod crnogorskog grba, a kancelarija ti se učini nekako manjom. Jasno – zaslužuješ bolje. CV ti postaje baš cool, još ako si odan partijski štih,

onda si "na horsu" u bukvalnom i sleng značenju. Naučio si da bucaš sa švedskog stola i kada je kraljevična Švedska ušla u Evropsku uniju.

Dužan si, istina, da zublju nosiš dalje, da svoje znanstvenije prenosiš na okruženje saradnike/ce – i sve

tako dok svi građani ne pohode makar jedan seminar i svi budemo edukovani za nešto krucijalno, poput pisanja projekata za program IPA.

Dakle, da zaključimo, ti su seminari predivan način da se čovjek malo relaksira i ponešto nauči – raznježen što nije na poslu za koji je plaćen.

Ali, sada se otvara pitanje, kako država objašnjava integracije građanima. Komunikacionom strategijom. Prva je greška što se stvarima daju takva imena. Ako je krajnji cilj

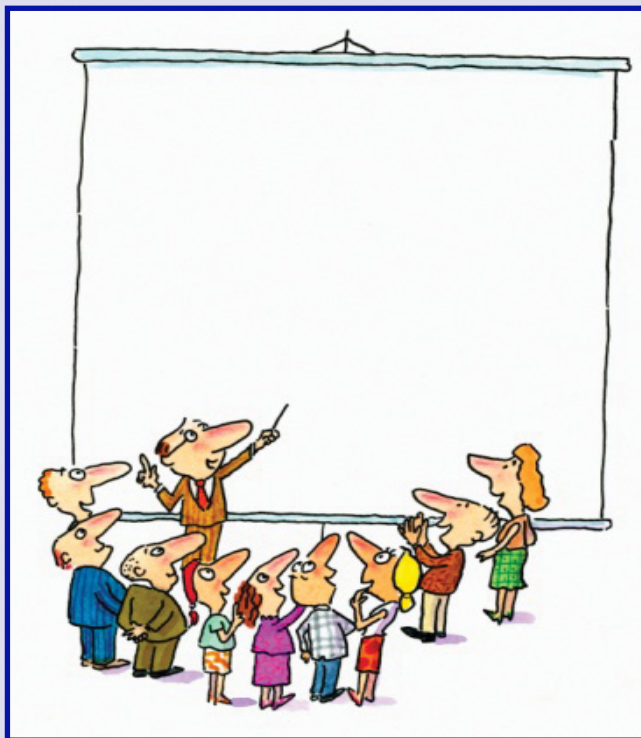
da se bude prost i zanimljiv ne krećite u nešto što se zove "komunikaciona strategija"... i ne ponavljajte to u svim novinama. I ne dovodite **Lipku**, da agituje za NATO, dok lijepo ne ispriča što ima od imovine u Crnoj Gori... Ipak, ključna safra vas obuzme kada čujete ton kojim se o integracijama raspreda. To je uzvišeni, invokativni vapaj političkoj muzi da se spusti do govornika; novoplatonički tremens kroz dionizijski trans; pa sve to sa što češćim pominjanjem obnove državnosti itd... Tako mi govorimo o integracijama.

Baš zato bih ovom prilikom podijelio sa čitaocima dragocjeno iskustvo sa jednog od seminara gdje sam imao šansu da poslušam **Dragana Đurića**, uredno najavljenog kao eksperta EU struke. To je prvi put da mi neko bez patetike govori o jednom dosadnjikavom administrativnom putu, koji je lišen svega osim birokratskih papazjanija i kojim se pokušava zamaskirati suština cijelog procesa – slijepa politička

sila, majka i maćeha Briselova odluke.

Riječju – demistifikovati proces može samo onaj koji ga dobro poznaje i onaj koji nije na partijskoj listi za stan. Onda se to može slušati bez zijevanja.

Pošto su se naši političari pokazali u nekoliko anketa da mahom nemaju pojma što je Evropska unija, onda se može očekivati da se pomalo plaše svog neznanja. A najbolji način da ukrijete strah jeste da za oktavu podignete intonaciju, isprsite se i počnete litaniju u fiskulturnoj sali osnovne škole u Zagoriču, npr. Pučanstvo će biti zadovoljno. Pružate im osjećaj da stupamo u nešto ne manje zajebano od carske Rusije, gdje ćemo konačno moći da učestvujemo u odlukama presudnim za čovječanstvo i kao u starim čitankama, balansiramo između

vaće vatru... Jadni novinari koji to budu snimali, prepisivali i štampali.

Istini za nevolju, uvijek će biti interesantnije slušati kakvog fićfirića koji mudroseri o Evropi, nego prelistavati dosadne brošure što ih

Predizborna kampanja ostaviće za sobom napalm mrlje u mozgovima svih nesretnika koji je budu pratili, a evropske tirade, vratiće svijest o Uniji makar dva koraka nazad. O Uniji će govoriti neznalice, preplaviće sve televizije, raspištoljiće se po novinama. Gradiće se opet i opet jedna pornografska verzija državnog napretka

zapada i istoka. To što naš civilizovani čovjek čeka da se makar malo upristojimo i zaperemo, da možemo makar trgovati i putovati po evropskom kontinentu, to je u drugom planu – naši unutrašnji nedostaci riješiće se sami od sebe, onog trenutka kada aplikacija bude prihvaćena.

Predizborna kampanja, daklen, ostaviće za sobom napalm mrlje u mozgovima svih nesretnika koji je budu pratili, a evropske tirade, vratiće svijest o Uniji makar dva koraka nazad. O Uniji će govoriti neznalice, preplaviće sve televizije, raspištoljiće se po novinama. Gradiće se opet i opet jedna pornografska verzija državnog napretka, blju-

Vlada podmeće u dnevnim novinama i dijeli po poštanskim sandučićima...

Ono što je najvažnije, samo odabrani će moći da otputuju i na licu mjesta vide kako je sređena država prosta za shvatiti, zeznuta za dostići. Ili što bi **Vojo Stanić** rekao: "Teško je bit genije, a njemu je lako".

Među tim odabranicima je svakako naše partijski rukovodstvo. Ali, oni nijesu shvatili osnovne stvari, da nemaju što da idu kod **Leopolda Maurera** da im on pomaže u borbi za osnovna ljudska prava kakvo je život u zemlji sa Ustavom. Maurer će naravski da ih sasluša, potapše po ramenu i u najboljem

slučaju nešto pribilježi u tajni teftir, ako ga ima i drži pod ključem kao nacrt za kakve memoare iz egzotičnih krajeva. Sve je to jedna velika komedija nušičevskog zapleta gdje se pravi privid političke dinamike i dešavanja dok su prave odluke izmještene u podzemni svijet dogovora ispod banka. I glasač to prepoznaje, pa nije ni čudo što uporno bira najbolje u zakulisnom domundavanju, korumpirane bosove jednog svijeta koji se izdigao iznad konferencija za medije.

Građani će dakle opet da prepoznaju negativce i zaokruže ih, pa jedino što ostaje opoziciji jeste da pozove da svi glasaju vladajuću koaliciju i tako međunarodnoj zajednici skrenu pažnju na sebe makar šarmatnim političkim gestom za istoriju. Dok se *homo ludens* ne probije na opozicione forume, ne može se očekivati ni od "običnog čovjeka" da pronađe volju i posprda se velikoj mašini.

Nasuprot tome, opet ćemo da slušamo namргоđene jadikovke i lezilebne bundžije koji čekaju da se uglave u parlament, najljepše radno mjesto bez ikakve odgovornosti – sa prelijepim beneficijama. Odavno je u Crnoj Gori prestala da bude paradoksalna podrška vlasti koja uništava rođenju ekonomiju. To je dosadno, i pominjati. Zato svi treba da se jednom saberemo oko Kombinata aluminijuma i kažemo – bila je to dobra privatizacija, hvala Vladi Crne Gore, želimo vam još četiri ljeta uspješnog mandata.

Bolje i to nego da slušamo hoće li opozicija u jednu kolonu ili u tri kolone. Koga briga ljudi, zadržite nešto i za sebe!

Autor je novinar dnevnog lista "Vijesti"

CRNOGORSKA PRIVREDA

Izbjegli krah, ali posljedice usporavanja globalne privrede mogu biti ozbiljne

The Economist

Predstavnici Crne Gore predložili su Evropskoj komisiji, krajem prošlog mjeseca u Briselu, da se u oblasti pomorskog saobraćaja predvidi podrška Koridoru 11, odnosno "plavim autoputevima".

Jedan nedavni snimak iz Crne Gore, objavljen na internetu, prikazuje dva tinejdžera koja uz vrisku snimaju brzinometar svog automobila dok proljeću kroz tunel brzinom od 260 km/h. Iako je zbog ovog snimka protiv momaka podignuta krivična prijava, barem se nijesu slupali. Na neobičan način, ovaj snimak je i metafora trenutne situacije u Crnoj Gori. Nakon tri godine ubrzanog rasta, privreda ove zemlje je naglo počela da usporava. Još uvijek se nije slupala, ali bi šokovi prilagođavanja novoj situaciji mogli biti bolni.

Glavni grad, Podgorica, se naročito proširio u posljednjih par godina. Stanovi i kancelarijski prostori su nicali preko noći, a kupci, koji su na brzinu zgnuli velike količine novca od prodaje vila i stanova na primorju ruskim, engleskim i drugim investitorima, su gledali da ih što bolje ulože – u druge nekretnine, podižući cijene stanova u glavnom gradu do nevjerovatnih razmjera. Ali, u posljednjih par mjeseci, broj stranaca koji ulažu u nekretnine na primorju je naglo opao, a sa njim i priliv gotovine. Mnogi radnici na gradilištima širom grada su ostali bez posla. Cijene nekretnina su se smanjile za 50% i više.

Na primorju je situacija slična, ako ne i gora. Planirani objekti koji su trebali da privuku bogate Ruse su obustavljeni u ranim fazama izgradnje iako se Vlada još nada da će na njihovo mjesto uspjati da privuče investitore iz arapskih zemalja. Podaci o rastu ekonomije najbolje sumiraju trenutno stanje: 2006. godine, u kojoj je

Crna Gora proglasila nezavisnost, privreda je rasla brzinom od 8.6% na godišnjem nivou. U 2007. je stopa rasta skočila na čak 10.7%. Vlada je predviđjala rast od 8% za prošlu godinu, ali će ta cifra biti niža. A za 2009. godinu, Vlada planira rast od samo 5%, dok MMF očekuje tek 2%.

To će razočarati crnogorske građane, iako je u ovim teškim vremenima i niska stopa rasta bolja nego nikakva. Vlada, međutim, zna vrlo dobro da će osim izlaženja na kraj sa opštim pritiskom svjetske finansijske krize morati da se suoči sa bar dva domaća problema. Najveći od njih je ogromna fabrika aluminijuma na samom rubu Podgorice. Ispušta otrovne gasove, pravi gubitke i troši nevjerovatne količine subvencionisane električne energije. Kompanija je pod kontrolom **Olega Deripaske**, ruskog tajkuna dobro poznatog u Britaniji i šire, koji je sada u sukobu sa crnogorskim vlastima. Cijene aluminijuma su niže nego ikada i ukoliko kompanija ne nastavi da dobija električnu energiju po subvencioniranim cijenama od Vlade, Deripaska tvrdi da će biti primoran da zatvori fabriku.

U bilo kojoj drugoj zemlji takva vijest možda ne bi bila na svim naslovnica. Problem je u tome, kaže ekonomista **Saša Popović**, što u malenoj Crnoj Gori od samo 650,000 stanovnika Kombinat aluminijuma i sa njim povezane industrije proizvode čak 40% ukupnog BDP-a Crne Gore. Stoga bi njegovo zatvaranje predstavljalo težak politički udarac za Vladu premijera **Mila Đukanovića**.

Đukanovićev imidž u javnosti je već poljuljan drugim problemima. U decembru je Vlada morala da priskoči u pomoć banci koja je u većinskom vlasništvu njegove sestre. činjenica da se u Crnoj Gori na Prvu banku gledalo kao na "porodičnu banku" premijera je navelo mnoge građane, kompanije pa i državne ustanove da prenesu štednju i otvore račune u ovoj banci. No, finansijska kriza je dovela do toga da mnogi bančini dužnici ne mogu vratiti dugove. "Crna Gora spolja izgleda vrlo lijepo upakovana", kaže **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje, "ali kad otvorite kutiju vidite da stvari unutra nijesu tako lijepe".

Gordana Đurović, crnogorska ministarka za odnose sa Evropom, priznaje da je razvoj događaja u vezi sa Prvom bankom "neuobičajen", ali insistira da nijedan zakon nije prekršen i da bi cijena "sjedjenja skrštenih ruku" u krajnjoj liniji bila mnogo veća. Razumljivo, ona radije govori o lijepim vijestima. Crna Gora je polovinom decembra i zvanično predala zahtjev za dobijanje statusa kandidata za članstvo u Evropskoj uniji. Đurović ocjenjuje da je "realno" da bi Crna Gora mogla dobiti status kandidata do decembra 2009.

Do kraja godine bi Crna Gora mogla imati i novu Vladu. čak je moguće da će prijevremeni parlamentarni izbori biti zakazani već za 29 mart. Đukanović se u ovom trenutku veoma dobro kotira u svim istraživanjima javnog mnjenja, iako je to najvjerovatnije posljedica rasula u opoziciji više no njegove lične popularnosti. Popović smatra da neće doći do kraha crnogorske ekonomije ali predviđa period "hibernacije". To bi moglo dati šansu opoziciji da se reorganizuje i povрати izgubljene položaje – u isto vrijeme, to objašnjava i zašto bi premijer radije izašao na izbore prije nego kasnije.

Tim JUDAH

Otrovno crveno aluminijumsko jezero

NAKON DECENIJE VLADA CRNE GORE PRIHVATILA NEKE OD NAJVAŽNIJIH KONVENCIJA KOJE SE TIČU ŽIVOTNE SREDINE

Arhus i ESPOO konačno i u Podgorici

EVROPSKI REPORTER

Nakon više od decenije odugovlačenja, crnogorska Vlada je usvojila i poslala Skupštini na usvajanje prijedloge o ratifikaciji, po mnogima, dva najznačajnija propisa u u oblasti životne sredine, Arhušku i Espoo konvenciju.

Primjena ovih konvencija je jedan od najbitnijih uslova za članstvo Crne Gore u Evropskoj uniji.

Vlada je, uoči Nove godine, usvojila prijedloge zakona o ratifikaciji Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine (Arhuška konvencija) i o ratifikaciji Protokola o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu (Espoo konvencija).

Arhušku konvenciju, odnosno dokument koji nosi zvanični naziv

Konvencija o pristupu informacijama, učešću javnosti u donošenju odluka i pristupu pravosuđu u materiji vezanoj za životnu sredinu, usvojile su Ujedinjene nacije i Evropska komisija 25. juna 1998. na ministarskoj konferenciji "Životna sredina za Evropu" u danskom gradu Arhusu.

U objašnjenju Konvencije stoji da je donešena "kako bi se doprini-

Nakon više od decenije odugovlačenja, crnogorska Vlada je usvojila i poslala Skupštini na usvajanje predloge o ratifikaciji, po mnogima, dva najznačajnija propisa u u oblasti životne sredine, Arhušku i Espoo konvenciju

jelo zaštititi prava svake osobe sadašnjih i budućih generacija da žive u sredini odgovarajućoj za njeno zdravlje i opstanak".

Jasno se ističe da bi "svaka strana trebala garantovati pravo pristupa informaciji, javnom učešću u donošenju odluka i pristupu pravdi u

predmetima zaštite životne sredine".

U Konvenciji se potanko određuje što svaka država i njeni građani treba da urade na tom planu.

Pojednostavljeno, ona predviđa da građani imaju pravo na tačne informacije o pojavama i aktivnostima koje mogu imati uticaj na kvalitet životne sredine, zdravlje ljudi i životinja, pravo građana da učestvuju u donošenju odluka u izradi planova i programa koje se tiču životne sredine. Takođe

omogućava pristup pravosuđu u slučaju kada su prethodna dva prava povrijeđena.

To, praktično, znači da informacije o stanju životne sredine više neće moći da ostanu skrivene, a da će građani po ubrzanom postupku morati da ih dobiju, kao i da će sve presude na sudu tim povodom izgubiti onaj ko ih krije.

"Mi smo u dosta naših propisa definisali ono što se sadrži u Arhuškoj konvenciji. Skoro da svi propisi predviđaju obavezu informisanja javnosti, uključivanje javnosti u donošenje odluka i neke dodatne obaveze koje će ratifikacijom konvencije biti pred Crnom Gorom spremno ćemo dočekati", kaže pomoćnik ministra turizma i zaštite životne sredine Siniša Stanković.

Na pitanje što se do sada čekalo, Stanković je odgovorio da je ona "dosta zahtjevna i da neispunjavanje onoga što se u njoj sadrži

povlači za sobom oštre konsekvence".

On je odbacio zamjerke da Arhus nije namjerno usvajan zbog zaštite interesa investitora.

"Prvo, Crna Gora je nezavisna tek od 2006. Nemamo potrebu za bilo kakvim rezervama što se tiče učešća javnosti. Nas ne očekuje mnogo posla zbog izmjena i dopuna zakona zbog ratifikacije konvencije, jer smo je već transponovali kroz odredbe o dostupnosti informacija javnosti. Koliko će javnost koristiti ono što im propisi omogućuju, tek ćemo vidjeti", kazao je Stanković.

Espoo konvencija obavezuje na međusobno obavještanje i konsultovanje o svim velikim projektima koji se razmatraju, a mogu imati znatan uticaj na životnu sredinu preko državnih granica. Propisuje obavezu država potpisnica da procijene uticaj određenih aktivnosti na životnu sredinu u ranoj fazi planiranja, ali i na međusobno obavještanje i konsultovanje o svim

negativnog uticaja neke aktivnosti preko granice. "Uticaj" je opisan kao

Arhuska konvencija izričito predviđa slobodan pristup informacijama u oblasti životne sredine i učešće javnosti u donošenju odluka u toj oblasti

velikim projektima koji se razmatraju, a mogu imati znatan uticaj na životnu sredinu preko državnih granica.

ESPOO važi za sve društveno-industrijske i energetske faktore u svim državama potpisnicama, bile one "zemlje porijekla", "pogođene zemlje" ili "zainteresovane zemlje".

Konvencija je nazvana Espoo po gradu u Finskoj u kojem se održavao sastanak, usvojena je 1991. a na snagu je stupila 1997.

To je prvi multilateralni sporazum kojim se utvrđuju procedure procjene uticaja na životnu sredinu preko državnih granica na vrijeme, tj. u trenutku u kojem je neki projekt tek u nacrtanoj fazi. Njome se, takođe, utvrđuju prava i obaveze susjednih zemalja i u slučaju širenja

posljedica predložene aktivnosti na životnu sredinu, uključujući posljedice na ljudsko zdravlje i sigurnost, na floru, faunu, zemlju, vazduh, vode, klimu, krajolik i istorijske spomenike ili druge građevine.

Projekti za koje je neophodna primjena Espoo konvencije su,

Espoo konvencija obavezuje na međusobno obavještanje i konsultovanje o svim velikim projektima koji se razmatraju, a mogu imati znatan uticaj na životnu sredinu preko državnih granica

između ostalih, rafinerije sirove nafte, termoelektrane, nuklearne elektrane, postrojenja za proizvodnju i obogaćivanje nuklearnih goriva, hemijska postrojenja, izgradnja autoputova, naftovodi i gasovodi, komercijalne luke, velike brane i akumulacije, proizvodnja papira, rudnici uglja ili metalnih ruda, ali i

sječa šume većih razmjera.

"Mi smo članovi konvencije postali od skoro i u Bukureštu u maju prošle godine potpisali ugovor sa državama iz regiona kojim se dodatno uređuju ove stvari. Osim što je uslov za članstvo u EU, ona je za Crnu Goru značajna zato što se može u nekoj od susjednih zemalja roditi ideja za nekim projektima koji mogu u određenim situacijama izazvati negativne posljedice, kao što je, na primjer planiranja gradnja nuklearne elektrane u Albaniji. Oni

će sada biti dužni da nas obavještaju o svim planovima i potezima koje namjeravaju da sprovedu i svim mjerama koje se budu preduzimale da taj projekat funkcioniše na bezbjedan način", kazao je Stanković.

Dejan PERUNIČIĆ

ZAŠTO ŽELIM DA BUDEM GRAĐANKA EVROPSKE UNIJE

San o obećanoj zemlji

Što valja učiti djecu dok su mala?

Valja ih učiti da ne pipaju hranu po stolu kad su gosti u

Piše: Violeta Marniku

kući, da ne uzimaju previše bombona kad ih povedete u goste i tome slično...

A, što treba učiti djecu kad malo odrastu?

Treba ih učiti da imaju želje u skladu sa svojim mogućnostima.

E, tu je jedna generacija, koju je obilježila inflacija, čekanje u redu za veknu hljeba i bonove za hranu malo zakazala... Naime, uglavnom zbog sopstvenih kompleksa i života u nemaštini, zbog "Boljeg života", "Srećnih ljudi" i "Porodičnog blaga" i mafijaške djece koja su se šetala okolo u "šuškavim" trenerkama upasanim u farmerke i zlatnim "kajlama" oko vrata, roditelji djece koja su odrastala devedesetih na glas su maštali o nekim velikim parama, o boljem sutra, o "prvom u mjesecu" i sve to kad udemo u Evropu.

Naravno, ta Evropa nije bila prosto geografski pojam. Ta Evropa, koja se približavala i bježala poput fatamorgana, predstavljala je jednu obećanu zemlju, u kojoj su "kuće od čokolade"... Ali, kao da je taj isti naš narod zaboravio da je tvorac one čuvene, divne i tako kobno tačne rečenice: "Obećanje – ludom radovanje."

Tako je, od roditelja ubijenih tranzicijom i njenim teretom, koji su se, u čestom nedostatku namirnica, hranili vjerom u napredak (i, vjerovatno, patetikom), iz njihovih najboljih namjera, nastala čitava jedna generacija mladih, sposobnih, inteligentnih (a, ako ne uvijek inteligentnih, a ono makar radnih) ljudi, koji žele da vide kako to žive ti naši

"rođaci" (budući da svi imamo zajedničke pretke ili rođake u toj Evropi).

Ako je put do pakla popločan dobrim namjerama, onda je put do EU popločan obećanjima o viznim olakšicama. I mnogim drugim sličnim pričama...

I, tako pripadnici te mlade generacije uče o integracijama, institucijama, organizacijama, procesima... sve to ne bi li svoju zemlju doveli koji korak bliže pomenutima. Čitaju se i uče napamet svi osnivački ugovori, štampaju se priručnici, održe se predavanja, organizuju treninzi, konferencije, kokteli... pa onda mi idemo na "njihove" treninge, konferencije, koktele... sve kako bi dokazali da ovaj "brdoviti Balkan" ne daje samo brđane, da i kod nas ima finih, pametnih, prosperitetnih ljudi, koji poznaju manire, koji znaju strane jezike i sve one velike složenice i njihove skraćenice, kojima Vi, gospodo iz EU, toliko volite da baratate.

Ti mladi ljudi, svaki put kad im se pruži prilika da predstave svoju zemlju, spremni su da danima prikupljaju gomile dokumenata, da čekaju u redovima pred ambasadama. Tamo ih čekaju prve

prepreke u vidu službenika čiji su maniri neprimjereni poziciji koju zauzimaju, a pogledi i sumnjičava pitanja bliži policijskim isljednicima u razgovoru sa kriminalcima nego onima koji treba da olakšaju naš put u tu Evropu.

Kada najзад, pod uslovom da ste bili maksimalno ažurni, da ste podnijeli svu dokumentaciju, obezbijedili kraljev otkup za garanciju i da su vam se sve zvijezde poklopile, doživite taj magični trenutak da vam aljkava službenica baci pasoš sa vizom čiji je rok važenja uvrjedljivo kratak, možete krenuti da predstavljate svoju zemlju. Tamo, na nekoj od konferencija ili sastanaka, vi pažljivo slušate, zadivite prisutne svojim govorništvom ili, pak, dosjetljivim pitanjem ili primjedbom, lobirate, privlačite sredstva, podršku, ukratko – ostavite sjajan utisak o cijeloj vašoj zemlji. Ali...! Onda dodje trenutak da se u tu zemlju vratite. I, tu malo koga interesuju vaši uspjesi, vaši sjajni utisci.. Ne, ne... Od vas se očekuju dvije stvari: da "bacite" slike na Facebook i da se pokoravate zahtjevima vaših nadređenih, koji su, eto, imali više sreće, da se rode u određenim porodicama i da im je četkica za zube lavandalila boje, navedene u Konkursu kao eliminatoran uslov.

Zašto svi mi toliko želimo da postanemo građani Evropske unije?

Da bi putovali? A, s kojim sredstvima?

Da bi tamo radili? Što, kad u EU ne znaju što će i sa svojim radnicima?

Da tamo radamo svoju djecu? Zašto, ako ćemo i mi biti EU?

Koliko ćemo ikada biti jednaki? Da li je, uopšte, potrebno da budemo jednaki? Uvodimo te evropske institucije, kopiramo evropske zakone, ali teško to ide na ovom zapadnom Balkanu... Sve, samo da nekako poprimimo tog evropskog... a ne prima se na nas, nikako...

Autorka je polaznica VIII generacije Škole evropskih integracija i saradnica u Centru za građansko obrazovanje

Umjetnost uzdrmla EU

Dio kontroverznog mozaika kojeg je češko predsjedništvo EU postavilo u atriju Savjeta EU u Briselu, a u kojem je Bugarska prikazana kao WC čužavac prije nekoliko dana prekriven je crnim platnom.

Učinjeno je to na zahtjev Bugarske koja je protestovala zbog načina na koji je predstavljena u provokativnoj umjetničkoj instalaciji češkog autora **Davida Cerny**.

Instalacija postavljena u Savjetu EU je slagalica koju čine geografski oblici država Unije. Italija je prikazana kao fudbalsko igralište, preko Francuske stavljen je veliki natpis "u štrajku", Rumunija je Drakulina kuća strave, Danska je prikazana kroz lego-kocke, Švedsku predstavlja Ikea paket namještaja, Grčka je sva u požaru, Holandija je potopljena, a iznad vode se samo vide minareti nekoliko džamija, Njemačku obilježavaju autoceste čija umreženost podsjeća na oblik kukastog krsta. Velika Britanija, koja se smatra najeuropskijom članicom Unije, jednostavno je izostavljena.

Običaj je da svako predsjedništvo u atriju Savjeta EU-a postavi neko umjetničko

djelo, ali je to do sada prolazilo posve neapaženo. Ovog puta to nije bio slučaj. Cerny je prevario i češku vladu s kojom se dogovorio da će napraviti mozaik u kojem će svaka članica biti predstavljena prema stereotipima koji o njoj vladaju, a izbor stereotipa za svaku zemlju trebao je biti prepušten umjetniku iz dotične zemlje. Dva dana nakon što je instalacija postavljena otkriveno je da je Cerny radio mozaik sa dva prijatelja i da je izmislio i imena i biografije ostalih umjetnika.

Zaštiti mediteransku kuhinju

Evropski parlament nedavno je predložio da se mediteranska prehrana uvrsti u UNESCO-ov popis nematerijalne kulturne baštine.

Mediteranska prehrana smanjuje rizik od srčanih oboljenja, dijabetesa i raka, a ublažava i simptome Alzheimerove i

Parkinsonove bolesti, istaknuo je njemački liberalni poslanik **Jorgo Chatzimarkakis**.

Evropska komisija još je 2007. godine podržala uključivanje mediteranske prehrane na popis svjetske kulturne baštine, ali formalno ne može učiniti ništa jer nije uključena u proces odlučivanja UNESCO-a.

Irci revidiraju mišljenje

Većina irskih birača, 55%, namjerava podržati Lisabonski ugovor na novom referendumu koji bi se trebao održati u jesen ove godine, pokazalo je istraživanje javnog mišljenja obavljeno polovinom decembra.

Istraživanje je pokazalo da bi 37% Iraca

odbacilo sporazum, dok je 15% neodlučno.

Mediji ocjenjuju da je na rezultat uticalo ekonomsko stanje u kojem se našla Irska. Mnogi Irci su ostali šokirani nedavnom najavom da će kompanija Dell iz Limericka biti preseljena u Poljsku što znači ukidanje 1,900 radnih mjesta.

Vjetar smanjuje nezapošljenost

Zapošljenost u industriji koja proizvodi energiju vjetra u EU do 2020. godine više će se nego udvostručiti, na oko 330,000 radnih mjesta, pokazao je Izvještaj Evropskog udruženja za energiju vjetra (EWEA).

U sklopu plana EU-a zaustavljanja klimatskih promjena i smanjenja zavisnosti od uvoza plina i nafte iz izvoznika poput Rusije do 2020. bi oko 12% električne energije EU

trebalo da dolazi iz obnovljivih izvora.

Sektor energije vjetra u 2007. godini zaposlio je čak 108,600 ljudi od čega 59% u proizvodnji turbina i njihovih sastavnih dijelova, a ostatak većim dijelom u instalaciji, održavanju, razvoju projekata i istraživanju.

Njemačka, Španija i Danska, matične zemlje nekoliko kompanija koje su prve zakoračile u tu tehnologiju imale su najviše koristi od tog zapošljavanja.

Facebook zabrinuo EU

Mladi Evropljani koji koriste Facebook i slične internet stranice nijesu svjesni rizika po sopstvenu privatnost, upozorio je **Jacques Barrot**, potpredsjednik Evropske komisije odgovoran za pitanja pravde, slobode i bezbjednosti u EU.

Upozorenje dolazi u odgovoru na zabrinutost roditelja i zagovornika zaštite privatnosti zbog potencijalno negativnih posljedica objavljivanja ličnih podataka i fotografija na popularnim web stranicama kojima praktično bilo ko može pristupiti. Prospekti zapošljavanja mladih osoba su posebno na udaru jer poslodavci koriste takve stranice da preispitaju "podobnost" kandidata za posao.

Zvaničnici EU su izrazili zabrinutost i zbog mogućnosti da informacije sakupljene sa takvih sajtova budu zloupotrijebljene od strane kompanija da preplave potencijalne potrošače neželjenim reklamama ili od strane vladinih službi u smislu ograničenja građanskih sloboda.

Sve se manje vozi

Broj registrovanih novih vozila u Evropi pao je prošle godine za 7,8% u odnosu na 2007. godinu što je najveći pad u posljednjih 15 godina, podaci su Evropskog udruženja proizvođača automobila.

Po tim podacima, u 2008. godini u Evropi je registrovano 14,71 miliona vozila.

U "staroj Evropi" (15 članica EU i EFTE) zabilježen je pad od 8,4%, a u "novoj Evropi" (nove članice EU-a i Hrvatska) od 0,7%.

Na zapadnoevropskim tržištima zabilježen je rast registracija samo u Finskoj, Portugalu, Belgiji, Luksemburgu i Švajcarskoj. U svim ostalim zemljama zabilježen je pad registrovanja novih vozila, od Francuske od 0,7% do Islanda sa čak 43,3%.

Na tržištima nove Europe od 11 zemalja sedam je "u plusu", a najveći rast zabilježen je u Slovačkoj – za 17,3%. U Poljskoj rast je iznosio 9,4%, Češkoj 8,4, Hrvatskoj 6,8, a Sloveniji 4,6%.

Na ljestvici marki po registracijama na vrhu je Volkswagen s 1,570.583 vozila ili 10,7 % tržišnog udjela. Slijede Ford, Opel, Renault, Peugeot i Fiat.

GASNA KRIZA POKAZALA DA RUSIJA PREMA EU KORISTI PROVJERENU TAKTIKU "ZAVADI PA VLAĐAJ"

EU puca po plinskim šavovima

Skorašnji spor između Moskve i Kijeva oko gasa još jednom je pokazao da je, korišćenjem energetske proizvodnje kao oružja, Rusija sve više u stanju da utiče na procese donošenja odluka unutar Evropske unije, koristeći staru dobru "divide et impera" taktiku.

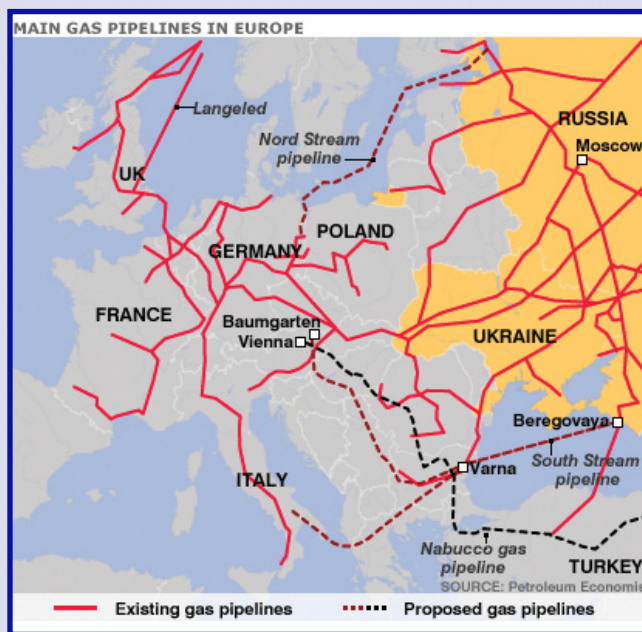
Ojačana prilikom naftnih dolara (i eura) u posljednjim godinama, Rusija je otkrila svoje ambicije da zaustavi planove o dovođenju gasa iz centralne Azije u EU, čime bi se zaobišla ruska teritorija.

Uz to, Rusija i sama planira da se otrese neprijateljskih zemalja kroz koje prolaze njeni gasovodi. Gasovodi Sjeverni tok i Južni tok koji prolaze ispod Baltičkog i Crnog mora su dio ove strategije. To bi, takođe, omogućilo Moskvi da drži tradicionalne zemlje tranzita pod pritiskom, prijetnjama da im ukinu gas, a da time ne ugrozi priliv gasa u zemlje zapadne Evrope.

Naklonost ili neprijateljstvo prema Rusiji za sada vjerovatno nije ključni razlog podjela unutar EU. Rusija se, međutim, očigledno trudi da se u svojim projektima za izgradnju novih gasovoda oslanja isključivo na zemlje poput Italije, Austrije, Bugarske, Grčke, Mađarske, Njemačke i Slovenije, a ignorise i zaobilazi zemlje poput Poljske, Češke, Slovačke i triju baltičkih zemalja.

Kriza u Gruziji tokom avgusta 2008. godine je pokazala da se ruski lideri ne plaše sankcija od strane EU prema njihovoj zemlji. Kremljin očito očekuje od "prijateljskih" zemalja poput Italije, koje igraju ključnu ulogu u Gazprom-ovoj slagalici, da stave veto na sve odluke koje bi išle na štetu Rusiji.

Uprkos tome, umjerena kritika koju je EU uputila Rusiji na račun "dis-

proporcionalnog" odgovora na "neodgovoran" napad Gruzije na Abhaziju i južnu Osetiju je vjerovatno najbolja

na američki prijedlog o proširenju alijanse.

Drugi strateški izvještaj Evropske komisije objavljen 13. novembra 2008. godine upozorava da će Evropa morati da nastavi da se oslanja na uvoz nafte i gasa barem do 2020. godine, uprkos naporima da smanji udio fosilnih goriva u svojoj energetskej strukturi.

Postojanje funkcionalnog globalnog tržišta goriva zasnovanog na transparentnosti i razumnoj, predvidivom kretanju cijena je svakako u interesu Evrope, kaže se u izvještaju, ali u pogledu gasa to nije uvijek moguće osigurati, jer postojanje gasovoda stvara međuzavisnost većeg broja država.

Zato će EU insistirati na uravnoteženom energetskom partner-

EU proizvodi samo jednu četvrtinu gasa koji troši. Ostalo uvozi iz Rusije (25%), Norveške (16%) i Alžira (15%), a manji dio iz Libije, Nigerije i centralne Azije. Iz te perspektive bi se moglo učiniti da EU ne zavisi u tako dramatičnoj mjeri od ruskog gasa. Međutim, podaci za pojedinačne zemlje govore upravo suprotno. Dok Španija uopšte ne uvozi gas iz Rusije, Poljska, Estonija, Letonija, Litvanija i Finska dobijaju 100% gasa koji koriste upravo iz Rusije

moguća reakcija u datim uslovima, jer bi alternativa bio povratak na hladnoratovsku retoriku. No, ipak nije moguće ignorisati potencijalni uticaj energetske zavisnosti EU na odluke koje donose pojedine njene članice, iako je teško utvrditi u kojoj je mjeri ovaj uticaj stvaran.

Možda je najjasniji znak da je Rusija donekle obnovila svoj uticaj u Evropi upravo to što su se članice NATO-a aprila 2008. godine usprotivile davanju jasne perspektive članstva u ovoj organizaciji Ukrajini i Gruziji. Posmatrači tvrde da je ovo prvi put u istoriji da je jedna zemlja koja nije čak ni članica NATO-a uspjela da stavi veto

stvu sa Rusijom i pokušati da obnovi sveobuhvatni Sporazum o partnerstvu i saradnji (Partnership and Cooperation Agreement – PCA) koji uključuje energetske odnose kao dio šireg okvira trgovinskih odnosa.

EU je zabrinuta zbog sumnji da ruske kompanije ne ulažu dovoljno u razvoj novih nalazišta nafte i gasa. Takođe je zabrinuta i zbog pravnih poteškoća sa kojima se suočavaju evropske kompanije koje imaju investicije u Rusiji, poput Shell-a i BP-a, koje su bile primorane da prodaju neke od ključnih posjeda Gazprom-u kako bi im bilo dozvoljeno da nastave operacije u Rusiji.

Međutim, kriza u Gruziji je pokazala da "prijateljske" evropske zemlje ne namjeravaju da idu predaleko u uvođenju sankcija ili zamrzavanju pregovora o novom sporazumu između Rusije i EU.

Ako Rusija ne uspije da ispuni svoje obaveze kao izvoznik gasa u narednih nekoliko godina, cijene gasa bi počele naglo da rastu, a Rusija bi došla u situaciju da "bira" kojoj državi u EU želi da proda svoj gas a koje da isključi u potpunosti. Evropska komisija priznaje da u ovom trenutku ne postoji definitivni plan za vanredna stanja, u slučaju da usljed sličnih prekida dotoka gasa EU ostane bez goriva na kraći ili duži rok. Zato će, ako Lisabonski ugovor bude ratifikovan, biti neophodno uvesti i nove mehanizme solidarnosti između zemalja članica EU "u slučaju da se pojave ozbiljni problemi u snabdijevanju određenim proizvodima, posebno u domenu energenata". Nedavno je u Evropskom parlamentu odlučeno i da će unutar kancelarije budućeg "Ministra spoljnih poslova EU" postojati i mjesto visokog zvaničnika za pitanje spoljne politike na polju energetske bezbjednosti.

Za razliku od nafte, koja se relativno lako prevozi u kontejnerima, gas je mnogo teže i prevoziti i skladištiti. Uprkos naporima da se razvije proces likvifikacije prirodnog gasa, ova tehnologija ostaje relativno skupa i gasovodi su i dalje od primarne važnosti, kako na ekonomskom tako i na geopolitičkom planu.

EU proizvodi samo jednu četvrtinu

gasa koji troši. Ostalo uvozi iz Rusije (25%), Norveške (16%) i Alžira (15%), a manji dio iz Libije, Nigerije i centralne Azije.

Iz te perspektive bi se moglo učiniti da EU ne zavisi u tako dramatičnoj mjeri od ruskog gasa. Međutim podaci za pojedinačne zemlje govore upravo suprotno. Dok Španija uopšte ne uvozi gas iz Rusije, Poljska, Estonija, Letonija, Litvanija i Finska dobijaju 100% gasa koji koriste upravo iz Rusije.

Solidarnost evropskih država zahtijeva da se takva situacija uzme u obzir, kao i stanje u zemljama poput Ukrajine koje nijesu članice EU ali u velikoj mjeri zavise od Rusije.

U strahu od potencijalnih negativnih posljedica izgradnje Sjevernog toka koji bi zaobišao Kijev na putu ruskog gasa ka EU, ukrajinska premijerka **Julia Timoshenko** je u posjeti Briselu januara 2008. godine predložila izgradnju drugog gasovoda, nazvanog "Bijeli tok" koji bi preko Ukrajine dovodio gas u Evropu iz regiona oko Kaspijskog jezera. Uslijedio je sljedeći potez Rusije –

potpisivanje sporazuma između **Vladimira Putina** i grčkog premijera **Kostasa Karamanlisa** o izgradnji "Južnog toka", koji se smatra rivalom evropskom "Nabucco" projektu.

Rad na "Južnom toku" je započet 2007. godine u saradnji ruskog Gazprom-a i Italijanske kompanije ENI. Njime bi se u Evropu dovodilo ruski gas preko Crnog mora, Bugarske, Grčke, Srbije i Hrvatske do Italije.

Dio Južnog toka bi se iz Srbije granao preko Mađarske do Austrije, gdje bi se čuvao u podzemnim rezervama bivšeg nalazišta gasa Baumgarten.

Ako Rusija uspije u svojim planovima, EU će vjerovatno morati da žrtvuje sopstveni plan za "Nabucco" gasovod koji bi trebao da vodi iz područja gruzijsko-turske i iransko-turske granice preko Turske, Bugarske, Rumunije i Mađarske do Austrije. Nevoljnost privatnog sektora da finansira ovaj projekat kao i sukobi u Gruziji su dodatno otežali sprovođenje ovog projekta. Zvanično, Evropska komisija tvrdi da projekat teče po planu i da Nabucco nije nikakav pokušaj da se nađu alternative za ruski gas već neophodan dodatni kanal. No, u međuvremenu, EU već pokušava da ubijedi Kazahstan, Turkmenistan i Uzbekistan, u kojima se nalaze neke od najvećih svjetskih rezervi gasa da diverzifikuju svoje gasovode u pokušaju da umanjí ruski uticaj.

Nabucco će biti test rusko-evropskih odnosa. Procjenjuje se da će projekat koštati oko 10 milijardi eura, iako je dobitak od njega neizvjestan, odnosno ne postoje pouzdane procjene stvarnih rezervi gasa u ovom području.

U međuvremenu, stručnjaci tvrde da je Rusija spremna i na kratkoročne gubitke, odnosno smanjen kapacitet rada postojećih i budućih gasovoda kako bi uništila svu konkurenciju i preuzela kontrolu nad svim gasovodima u regionu. U cilju sopstvene energetske sigurnosti, EU ne smije sebi da dozvoli da od te mjere zavisi od samo jednog snabdjevača.

RAZVEDENE I LOJALNE SUPRUGE

Jedno skorije istraživanje međunarodnih odnosa u Evropi kategoriše članice EU prema stepenu lojalnosti koje pokazuju prema Rusiji.

Prema ovom istraživanju, na jednom kraju su "razvedene istočne" zemlje bivšeg sovjetskog bloka koje danas pokazuju najizraženije neprijateljstvo prema Rusiji (Estonija, Litvanija, Letonija, Poljska, Češka i Slovačka)

Na drugoj krajnosti su "lojalne supruge" koje održavaju odlične odnose sa Rusijom (Italija, Austrija i Grčka). Negdje između su "oprezní kritičari" (Rumunija, Slovenija, Švedska, Bugarska, Mađarska i Velika Britanija), i druga, veća grupa "pomirenih partnera" (Belgija, Danska, Finska, Francuska, Njemačka, Irska, Luksemburg, Portugalija, Španija i Holandija).

V.Š.-V.Ž

Vizne olakšice na papiru

Sporazum o viznim olakšicama stupio je na snagu u januaru 2008. sa ciljem da pospješi mobilnost građana zapadnog Balkana u EU kroz olakšavanje

Piše: Petar Đukanović

izdavanja viza. Liberalizacija viznog režima odnosi se na pojedine kategorije građana (novinari, studenti, zaposleni u NVO, naučnici, sportisti, kulturni radnici...), kojima se daje mogućnost da sa manje potrebnih dokumenata, za kraće vrijeme i po fiksnim troškovima od 35 eura mogu dobiti vizu za više ulazaka u zemlje EU koje pripadaju Schengenskom sistemu.

Značaj Sporazuma je višestruk i doprinos je ukupnom procesu evropskih integracija zemalja zapadnog Balkana jer se kroz povećanu mobilnost ostvaruje snažniji kontakt građana i EU, međusobno upoznavanje i razmjena ideja, praksi i vrijednosti što kao dugoročni cilj ima izgradnju evropskog identiteta građana zemalja zapadnog Balkana.

Grupa NVO-a iz Crne Gore, Makedonije, Srbije, Bosne i Hercegovine, i Albanije, uz podršku NVO ECAS iz Brisela, ali i King Boudin fondacije i Instituta za otvoreno društvo, sprovela je simultano projekat "Zar je zaista bitno? Vizne olakšice za zapadni Balkan – monitoring novih sporazuma". Projekat je imao dva nivoa: terensko istraživanje i hotlajn putem koje su građani mogli iznijeti svoja iskustva koja su imali tokom procesa vađenja viza. U Crnoj Gori ovaj projekat je sproveo Centar za građansko obrazovanje.

Rezultati istraživanja i hotline-a su sumirani u nacionalnim izvještajima koji su predstavljeni na konferenciji o viznim olakšicama održanoj u Briselu 10. decembra 2008. Generalno, istraživanje je pokazalo da je Sporazum, i pored velikih očekivanja, veoma malo doprinio liberalizaciji viznog režima. Javnost zemalja zapadnog Balkana još ne osjeća dobrobiti koje Sporazum predviđa, a veoma često je sam proces dobijanja vize krajnje ponižavajući i složen za građane.

Jedan od najvećih problema u sprovođenju Sporazuma, koji je zajednički zemljama regiona, jeste slaba informisanost građana o pravima i povoljnostima koja dobijaju. Uslijed loše informisanosti konzulati i

ambasade veoma često manipulišu građanima ili im uskraćuju prava koja imaju, te čine proces vađenja vize i težim i skupljim u odnosu na period prije potpisivanja Sporazuma.

Većina žalbi, koje je Centar za građansko obrazovanje dobio putem hotlajna, usmjerena je na rad službenika u konzulatima i ambasadama, koji u velikom broju slučajeva ne poštuju profesionalna načela službe, a nerijetko izostaje i bazični nivo u kulturi komunikacije sa građanima.

Poseban vid neprofesionalizma službenika u konzulatima ogleda se u davanju nepreciznih ili netačnih informacija građanima o tome koja su im sve dokumenta potrebna za apliciranje za vizu. Nekada građani moraju više puta dolaziti u konzulat i donositi i dokumenta koja po olakšicama koje Sporazum donosi nijesu neophodna. Građani su se žalili i na netransparentnost rada konzulata koji često ne daju objašnjenja svoje odluke o razlozima odbijanja izdavanja viza.

Veliki problem građanima predstavlja i dugo čekanje u redu ispred vrata konzulata, koji pri tome nemaju adekvatno uređene čekaonice, što predstavlja neprijatno i nepotrebno iskustvo.

Ukupni troškovi za dobijanje vize, po Sporazumu, trebalo bi da iznose 35 eura. Međutim, dešava se da su ti troškovi znatno veći jer tome treba dodati i troškove telefona koji građani pozivaju da bi zakazali termin za predaju dokumenata, zatim putne troškove za one koji žive van Podgorice, plus troškove koji nastaju prilikom prikupljanja dokumentacije za samu vizu. Građani koji su se žalili Centru za građansko obrazovanje isticali su da se dešava da pozovu broj za zakazivanje termina za aplikaciju i onda dugo čekaju dok im operater/ka ne odgovori, plaćajući pri tom cijenu skupog telefonskog impulsa. Značajan je broj pritužbi građana koji su dobijali termin

za predaju dokumentacije koji je značajno dalji od termina za koji oni trebaju vizu, čime je obesmišljen i njihov zahtjev.

Postoji niz slučajeva da su građani/ke došli na vrijeme da predaju svoju dokumentaciju, u terminu koji im je sam konzulat zakazao, ali da nijesu i po nekoliko dana uspijevali to da urade jer je konzulat prednost davao turističkim agencijama koje sa sobom donesu po više desetina prijava. Takvi su slučajevi zabilježeni posebno u Zajedničkom aplikacionom centru koji je posljednjih mjeseci unaprijedio ovaj vid uvodeći zakazivanje preko telefona. Ipak, ovaj Zajednički aplikacioni centar koji je trebao da odgovori na brojne izazove ostaje najproblematičniji sudeći po žalbama građana.

Nacionalni izvještaji koji su predstavljeni u Briselu 10. decembra na konferenciji o viznim olakšicama bili su predmet dodatnih komentara predstavnika učesnika projekta, ali i Evropske komisije i drugih institucija EU, država članica EU, kao i zemalja regiona.

Sa konferencije je upućen i apel institucijam EU i državama članicama da posvete veću pažnju sprovođenju Sporazuma o viznim olakšicama. Istovremeno, zemlje zapadnog Balkana (nacionalne Vlade i civilni sektor), kao i Evropska komisija, moraju više raditi na daljem praćenju sprovođenja Sporazuma, unaprijeđenju informisanosti građana o njegovim odredbama, te radu na osnaživanju profesionalizma službenika u konzulatima. Nacionalnim vladama ostaje da se bore da ostvare napredak u primjeni prioriteta iz mape puta ka liberalizaciji viznog režima koje je za njih izradila Evropska komisija.

Evropska komisija bi trebala da učini svoju viznu politiku jasnijom i bude više posvećena preciziranju kriterijuma koji se tiču praćenja napretka zemalja regiona u borbi protiv organizovanog kriminala i drugih bezbjednosnih rizika. Trenutno su ovi kriterijumi veoma široki i daju dosta prostora za različita tumačenja, a sama odluka o liberalizaciji viznog režima ostaje na nivou političke volje.

Imajući u vidu da je jedan od slogana češkog predsjedavanja "Evropa bez prepreka", otvara se nova nada u regionu da će to donijeti i pozitivne pomake u procesu liberalizacije viznog režima između EU i zemalja Zapadnog Balkana. Do tada, svi oni koji hoće u EU, pored dokumentacije, novca za osnovne troškove, moraju pripremiti i svoje živce, odvojiti dosta vremena i strpljenja, ali i spremnosti na neprijatnosti.

Autor je koordinator programa u Centru za građansko obrazovanje

EPUCG: GRAĐANI PODRŽAVAJU ČLANSTVO CRNE GORE U EU, ALI MALO ZNAJU O EVROPSKIM INTEGRACIJAMA

Za većinu EU znači bolje plate

Čak 70,9% građana glasalo bi za pristupanje Crne Gore Evropskoj uniji (EU) na referendumu koji bi bio održan krajem 2008. godine.

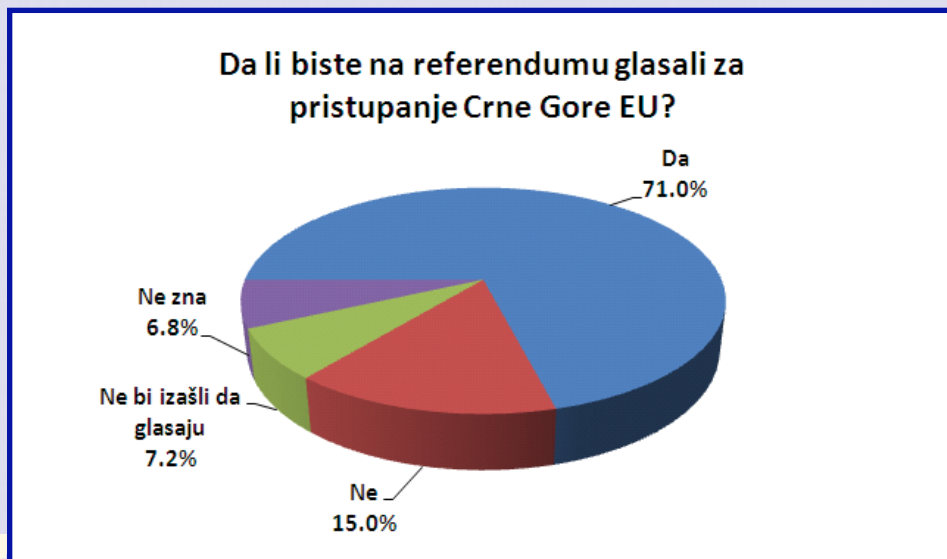
To je pokazalo istraživanje javnog mnjenja koje je sproveo Evropski pokret u Crnoj Gori (EPuCG) krajem decembra 2008. na uzorku od 1,000 ispitanika u svim opštinama, a uz podršku fondacije Friedrich Ebert.

Protiv ulaska Crne Gore u EU, prema rezultatima istraživanja, glasalo bi 15% građana, 7,2% ne bi izašlo na birališta, dok je 6,8% bilo neodlučnih u trenutku anketiranja.

Za 53,5% ispitanika glavni razlog zbog kojeg bi trebali da pristupimo EU je bolji život i plate, dok 9,6% kao osnovni razlog vidi povezivanje sa članicama EU, a 9,3% ispitanika mogućnost putovanja bez viza i uklanjanja granica. Samo 4,3% anketiranih je odgovorilo da bi Crna Gora trebala da pristupi EU jer bi tako postala pravno uređena država.

Na pitanje da navedu glavni razlog zbog kojeg naša država ne bi trebala da pristupi Uniji 27,5% anketiranih je odgovorilo da "nema razloga za pridruživanje", dok je 26,9% saopštilo da nema povjerenje u EU. Da je EU "zabluda i da je u krizi", zbog čega Crna Gora ne bi trebala da uđe u taj klub, misli 15,9% ispitanika.

Kada se radi o informisanosti, 38,1% građana misli da su u potpunosti ili dobro informisani o EU, dok je 35,4% ispitanika odgovorilo "i jesam i nijesam informisan". Da uglavnom ili u potpunosti nije informisano o EU odgovorilo je 24,6% anketiranih, pokazalo je istraživanje EPuCG. čak 44,1% ispitanika odgovorilo je da je u pot-

punosti ili uglavnom informisano o procesu pridruživanja Crne Gore, dok je zbirno 25,9% neinformisano.

Međutim, na pitanje da li im je poznat trenutni status Crne Gore u pregovorima o pridruživanju sa EU čak 50,7% anketiranih nije znalo da odgovori. Samo 33,8 % je dalo tačan odgovor – Crna Gora je potencijalni kandidat.

Velika većina (67,9%) anketiranih smatra da Crna Gora treba da dobije status kandidata, dok na drugoj strani 18,8% smatra da još nijesmo spremni za tu poziciju. Ostatak anketiranih nije dao odgovor.

Status kandidata, prema mišljenju 19,5% ispitanika, Crnoj Gori bi donio ubrzan ekonomski razvoj, dok 18,6% misli da taj status donosi uklanjanje viznog režima.

Najvažnija stvar koju bi Crna Gora dobila sticanjem statusa kandidata za 13,9% građana je ubrzan razvoj demokratije, za 4,4% ubrzan razvoj institucija, a za 2,7% pristup dodatnim fondovima.

Velika većina građana (60,3%) smatra da će živjeti bolje ako Crna

Gora postane članica EU. Na drugoj strani, samo 8% je odgovorilo da će živjeti lošije.

Da će raditi više nakon što Crna Gora eventualno postane član EU misli 73,1% ispitanika, dok samo 2,5% ne dijeli to mišljenje.

Na pitanje da li će promijeniti lične navike i način života pristupanjem Crne Gore Uniji čak 44,9% anketiranih odgovorilo je negativno, a 23,5% misli da će biti manjih promjena u njihovom načinu života. Da će se puno što promijeniti u njihovom načinu života ulaskom u EU misli 21,9% građana. Ostali nijesu mogli da odgovore.

Eventualno članstvo Crne Gore pozitivno će uticati na njenu političku budućnost zbirno smatra 63,1% građana, dok se samo 11,7% ne slaže sa tom tezom.

Da bi eventualno članstvo u EU smanjilo crnogorsku nezavisnost smatra 13,9% anketiranih, dok je zbirno 61,5% dalo negativan odgovor na to pitanje.

v.ž.

Centar za građansko obrazovanje

CENTAR ZA GRAĐANSKO OBRAZOVANJE (CGO)

želi da sa vama dijeli svoju viziju Crne Gore kao demokratskog društva odgovornih građana!

**Mladi ste, znate, umijete, smijete,
budite akteri, nikako pasivni posmatrači!**

**Dodite da zajedno mijenjamo okruženje u kojem živimo
i stvaramo društvo jednakih šansi!**

CGO oglašava hitnu potrebu za 17 novih saradnika/ca:

- 6 saradnika/ca u okviru programa *Demokratija* (potprogrami: Mediji i demokratija, Odgovornost i transparentnost vlasti, Politička memorija, Korupcija u obrazovanju)
- 4 saradnika/ca u okviru programa *Evropske integracije* (potprogrami: Evropski puls, Crna Gora na putu ka EU)
- 3 saradnika u okviru programa *Ljudska i manjinska prava* (potprogrami: Tranziciona pravda, Javno zastupanje)
- 3 saradnika/ca u okviru programa *Aktivno građanstvo* (potprogrami: Korupcija u obrazovanju, Građani se pitaju)
- 1 saradnika/cu za web dizajn i ažuriranje web sajta CGO-a

Uslovi: fakultetska diploma (nije obavezna za sve pozicije), aktivno znanje engleskog jezika (nije obavezno za sve pozicije), kompjuterska pismenost, sposobnost samostalnog, kao i timskog rada, dobro snalaženje u stresnim situacijama, preciznost, tačnost, osjećaj odgovornosti i inicijative, dinamičan pristup i posvećenost poslu.

Prednost imaju kandidati/kinje koji pokazuju visok stepen društvenog aktivizma. Probni rad u trajanju od mjesec dana je obavezan.

Prijave sa biografijama slati na info@cgo-cce.org do 10. februara 2009. do 17h. Ograničen broj prijavljenih će biti pozvan na intervju. Više informacija o CGO možete pronaći na www.cgo-cce.org

NEVLADINE ORGANIZACIJE U EVROPSKOJ UNIJI

EVROPSKA ORGANIZACIJA POTROŠAČA

Evropska organizacija potrošača je osnovana 1968. kao organizacija za zaštitu potrošača Belgije, Luksemburga, Francuske, Holandije, Italije i Njemačke, sa sjedištem u Briselu.

Njen osnovni cilj je rješavanje pitanja vezanih za potrošačka prava, kao i unošenje problematike potrošačkih prava u sve relevantne politike EU. Predstavlja jednu od prvih lobističkih grupa koja pokušava uticati na proces donošenja odluka briselskih institucija u domenu prava potrošača.

Organizacija danas okuplja više od 15, 000 članova lobista koncentrisanih u više nacionalnih organizacija koje djeluju pod krovom BEUC-a. Finansijska podrška djelovanju organizacije dolazi od doprinosa članica, a dijelom i od grantova EU.

Slično EU i organizacija se vremenom uvećavala i širila. Danas ona okuplja 42 nacionalne nezavisne organizacije koje djeluju u više od 30 zemalja Evrope (ne samo u okviru EU, već i u zemljama kandidatima za prijem u članstvo).

BEUC ima ulogu svojevrsnog ambasadora nacionalnih organizacija koje okuplja i zastupa njihove interese u Briselu. Zahvaljujući svom profesionalnom radu i objektivnom pristupu uspjela je da se izgradi u pouzdanog partnera ne samo svojih članica, već i institucija EU. Većina članica BEUC-a su grass root organizacije i imaju neposredan kontakt sa potrošačima, što organizaciji daje veoma objektivne podatke o tome kako se sprovode politike EU prema potrošačima na terenu i time dobru argumentaciju pred institucijama EU.

BEUC prati odluke koje donose institucije EU, programe i politike razvoja koje utiču na interese potrošača i zalaže se za djelovanje jedinstvenog evropskog tržišta u cilju ostvarivanja istinskih interesa potrošača.

Poseban akcenat djelovanja organizacije je na zaštiti prava ranjivih grupa potrošača kao što su djeca, stara lica i osobe koje imaju neke specifične potrebe. Najzad, organizacija je naročito posvećena zaštiti ekoloških prava potrošača.

Osim klasičnog lobiranja, bori se za interese svojih članica i kroz zastupanje u institucijama EU. BEUC je članica Evropske konsultativne grupe za zaštitu potrošača, a eksperti organizacije učestvuju u radu niza savjetodavnih grupa Evropske komisije.

U Evropskom parlamentu organizacija je uspostavila dobre odnose sa poslanicima, prije svega kroz mješovitu radnu grupu za zdravlje i zaštitu potrošača. Cilj ove mješovite grupe je da okupi poslanike, eksperte iz industrije, potrošače i zdravstvene organizacije, da zajednički diskutuju o agendi Evropskog parlamenta koja se tiče zaštite potrošača.

Više o organizaciji i njenim aktivnostima možete naći na sajtu: www.beuc.org

Priredio: Petar ĐUKANOVIĆ

CGO i fondacija Friedrich Ebert raspisuju OGLAS za polaznike XIII generacije

ŠKOLE DEMOKRATIJE

– Škole za izučavanje demokratije od teorije do prakse –

Školu čini 5 modula u ukupnom trajanju od četiri mjeseca. Nastava će se izvoditi jednom do dva puta nedjeljno, u trajanju od dva sata. Sve troškove pokriva fondacija Friedrich Ebert i Centar za građansko obrazovanje, uz obavezu polaznika/ce da pohađa najmanje 80% programa.

Nakon završene škole učesnici dobijaju diplomu i stiču pravo na dalje usavršavanje.

Pravo učešća imaju kandidati koji žele da doprinesu razvoju demokratije i građanskog društva u Crnoj Gori. Kandidati su dobrodošli bez obzira na godine, pol, nacionalnost, vjeru ili uvjerenja, uz naznaku da prednost imaju aktivisti političkih partija, nevladinih organizacija i svi oni koji pokazuju visok stepen društvenog aktivizma.

Voditelj škole je prof. dr **Radovan Radonjić**, a uz njega sa polaznicima će raditi ugledni domaći i strani predavači.

Zainteresovani kandidati mogu podnijeti prijavu sa kraćom biografijom najkasnije do 15. februara 2009.g. na adresu:

Centar za građansko obrazovanje
(za "Školu demokratije")
Njegoševa 36, I sprat, 81 000 Podgorica
Fax: 020 / 665 112; tel: 020 / 665 327
E-mail: info@cgo-cce.org
www.cgo-cce.org

Uspostavljanje REKOM-a

U Zagrebu su 10. januara 2009. godine održane Regionalne konsultacije naučnika/ca o inicijativi za osnivanje Regionalne komisije za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima u post-jugoslovenskim zemljama (REKOM) u organizaciji Dokumenta iz Zagreba i Fonda za humanitarno pravo iz Beograda, čije su predstavnice **Vesna Teršalić** i **Nataša Kandić** i otvorile skup koji je okupio veliki broj naučnika iz regiona.

Tom prilikom je dat pregled dosadašnjih regionalnih programa, prepreka u saradnji, mogućnosti razvoja uz poseban akcenat na ulogu i odgovornost naučnika za utvrđivanje i javno iznošenje činjenica o ratnim zločinima.

Ispred Centra za građansko obrazovanje, koji je jedna od organizacija iz regiona koja je podržala osnivanje REKOM-a, učestvovala je **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka, zatim **Aleksandar Saša Zeković**, istraživač kršenja ljudskih prava i drugi.

Na skupu je istaknuta važnost regionalnog pristupa procesu suočavanja sa prošlošću, a samo uspostavljanje REKOM-a postavljeno kao ljudsko, moralno i stručno pitanje.

Najavljeno je da će sljedeći regionalni forum biti održan u Podgorici, u proljeće 2009. godine.

Odgovornost za zaštitu ženskih ljudskih prava

U Miločeru je 29. i 30. januara 2009.godine održana regionalna konferencija "Rod, ustavi i zakonski okviri" kojom je okončana ustavna komponenta programa UNIFEM-a "Odgovornost za zaštitu ženskih ljudskih prava" koji je podržavala Kanadska međunarodna razvojna agencija (CIDA) od 2006.

godine.

Konferencija je okupila 40 predstavnika/ca mehanizama za rodnu ravnopravnost iz regiona koji su se osvrnuli na rezultate javnog zastupanja i analize koje je sprovedena u oblasti rodne ravnopravnosti i ustavnih reformi na zapadnom Balkanu. Učesnici i učesnice su

raspravljali kako, u okviru postojećih okvira, mogu ojačati rodnu ravnopravnost u regionu na nacionalnom planu i kroz regionalnu saradnju.

Kao jedna od autorki regionalne analize o orodnjavanju ustava na konferenciji je učestvovala **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje.

U OVOM BROJU PREPORUČUJEMO:

GLOBALISATION AND EUROPEAN INTEGRATION: 'THE NATURE OF THE BEAST'

The conference invites specialists from the fields of politics, international relations, international political economy and sociology to build on their experience of applying historical materialist theories in empirical settings related to global governance and regional integration, with an emphasis on the European Union (EU).

The conference aims to stimulate interdisciplinary exchange on the historical materialist frameworks used to investigate the relationship between global governance, regional integration and the national state, with special reference to the EU.

We are inviting abstracts addressing one of the conference's key themes: Global governance, the EU and the national state, The EU and the global economy, Social agency and European integration, Regionalisation beyond the EU. Abstracts should be no more than 250 words for a 20 minute presentation.

Deadline for papers to be submitted: by March 15th.

Other deadlines:

Registration: 15 April 2009.

Submission of paper: 25 May 2009.

Registration fee (Friday and Saturday): £27 per delegate.

Includes refreshments, buffet lunch, and wine reception on Saturday.

Conference webpage:

<http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/pais/ss/beast/>

CENTRAL EUROPEAN UNIVERSITY, BUDAPEST SUMMER COURSE ON "NEW REGIONALISMS, EMERGENT POWERS AND THE FUTURE OF SECURITY AND GOVERNANCE"

Dates: July 13–24, 2009.

Application deadline: March 1, 2009

Location: Central European University (CEU), Budapest, Hungary

Course description

<http://www.sun.ceu.hu/regionalisms>

Course Director: Roger Coate, University of South Carolina and Georgia College & State University, Department of Political Science, USA

Language of instruction: English

Tuition fee: EUR 500. Financial aid is available.

The global political economy is in transition, and there exists an ever evolving restructuring of world affairs in socio-cultural, economic and political spheres. A complex relationship is evolving between development and security as state and non-state agents and macro and micro forces interplay dynamically impacting on the triangular relationship among development, governance and human security. Traditional approaches to the study of

international relations and global political economy do not provide much guidance in understanding the implications of such dynamic dualistic forces and processes of regionalism and globalization for the future of world politics and global governance. Through examination of substantive regional cases and informed interdisciplinary and international research and debate, the course explores alternative theoretical perspectives and conceptual devices for analyzing and understanding the evolving world order.

This research-based seminar aims to contribute to the advancement of new cross-disciplinary knowledge by introducing participants to and immersing them in cutting-edge research utilizing new perspectives for explaining and understanding the dynamic and interdependent processes of social, economic and political change and transformation at play in the post-Cold War, post-9/11 world. Participants, working in self-selected research teams, will be guided in the production of research papers of publishable quality.

During this summer school the faculty will interact with the participants both before the actual course begins in an e-based distance learning mode, during the course—in the classroom and in tutorial sessions and one-on-one and group consultations—and again, in an e-based distance learning mode after it concludes, to assist in the design and conduct of their research projects and will encourage and assist participants to publish their research papers in professional journals.

Online application:

<http://www.sun.ceu.hu/apply>

(Attachments to be sent to:

sun09-regionalism@ceu.hu)

EIC Bilten – Evropski puls je elektronski časopis koji izlazi u sklopu EIC programa, a uz podršku fondacije Friedrich Ebert.

Izdavač je Centar za građansko obrazovanje.

EIC Bilten – Evropski puls je zaveden u evidenciji medija Ministarstva kulture i medija pod rednim brojem 578.

Urednik: Vladan Žugić; Uređivački kolegijum: mr Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević,

Neđeljko Rudović, mr Dragan Stojović, mr Vladimir Vučinić, Petar Đukanović

Tehnički urednik: Blažo Crvenica; Lektura: Milena Milunović; Lektura engleske verzije: Maja Mugoša; Prevod: mr Vera Šćepanović

Njegoševa 36 / I Tel / fax: 081 / 665 – 112, 665 – 327 E-mail: eicbilten@cg.yu

EIC Bilten – Evropski puls možete preuzeti na www.cgo-ccc.org